

אהלי פהרות

מסכת כלים פרק י"ב מ"ה-מ"ח

פרשת אחרי מות - קדושים תש"פ

משולחן מלכים

גדר כלי מעשה

שמוניה על הדלת לסימן שאם השתנה מהנחתו יודע שנכנס אדם לאותו בית. כתב מרן שליט"א במקום אחר שברמב"ם פ"י ה"ב משמע שהטעם שהוא טהור מפני שאין לו צורת כלי. ומבואר לפי"ז דלשמירה חשיב שימוש והוה כלי מעשה אף שהוא משמש לשמירה בהנחה בעלמא, ולכן אם היה לו צורת כלי היה טמא. וברש"י שבת דף נב: ד"ה בגלמי כתב דמחט כל זמן שלא נקבה אינה מקבלת טומאה דלא נגמרה מלאכתה ולענין טומאה כלי מעשה כתיב שגמר כל מעשהו עכ"ל. וכתב מרן הגרד"ל שגמרה שהכונה ברש"י לענין כללי למצב שעדיין אינו כלי [ויעו"ש בגמרא] ולפי"ז ענין כלי מעשה שכי' רש"י הוא בכל הכלים אלא דבכלי מתכות [וכן בכלי עץ] אחד מ"ד כל זמן שלא נגמרו ממש אף שהם כבר ראויים לשימוש אין מק"ט [וכל זה מתוך הגדר הכללי דכלי מעשה] עכ"ל.

הדוממות, ומ"מ חשוב כלי לקבל טומאה. ושמעתי ממנו שבענין פלא הדבר אם אכן יש דין חדש כזה שצריך כלי של עשיה, ואין לא נתפרשו הדברים ברמב"ם ובחזו"א. ויתכן להציע שגם הגר"א לא בא לומר שיש תנאי של עשיה אלא הגדרת כלי מעשה הוא כמו שמפרש הגר"ח בהמשך דבריו תשמיש או תכשיט, ותשמיש אינו דוקא עשיה, אלא כולל גם שימוש דומם, ורק השמעת קול צריך לחדש שחשוב תשמיש, ולולי זאת אף שהיה חשוב כלי לא היה חשוב כלי מעשה, והטעם ששם כלי כולל גם כלי שמתוקן באופן שיש ממנו תועלת, והשמעת קול חשוב תועלת, ולזה בא דין כלי מעשה דהיינו דוקא כלי שיש בו תשמיש ולא סגי בתועלת. והיינו שכלי מעשה הוא הגדרה בשם כלי [ולא תנאי נוסף], שרק כלי שיש בו שימוש חשוב כלי, ובא לאפוקי למשל כלים העשויים לשחוק, וכלשון רש"י שבת ס"ו א' אנקטמין נעשין לשחוק להבטית תינוקות, טהורין מלקבל טומאה דאינו לא כלי תשמיש ולא תכשיט עכ"ל, ובחסדי דוד (תוספתא ב"מ פ"א גבי פרצופים) כתב דחפץ העומד לנוי בבית טהור דאינו כלי מעשה. וכ"ז בחזו"א יד ס"ק יג שכלי מעשה היינו כלי תשמיש, שכתב גבי הכוונת מחלקים שחלק שאין השימוש בו אינו כלי מעשה, אף שהשימוש הוא בסיוע חלק זה. ומשמע מלשונם שהכוונה כלי מעשה - שיש בו תשמיש. וכן מתרגם בפסוק (במדבר לא נא) כל כלי מעשה, מאני דעובדא. וכן משמע בחזו"א יז ס"ק יב, יד.

בגמרא שבת ס"ג ב' שנינו תכשיט כל שהוא טמא, גמר כלי כלי ממדין והתם כל כלי מעשה כתיב. ולעיל שם בסוגי' גבי כלי המשמיע קול מבואר דכלי שאינו כלי מעשה טהור. ובחידושי רבי חיים הלוי הלכות כלים, הביא דברי הגמרא וכתב שמבואר מזה שיש דין בטומאת כלים שצריך כלי מעשה, ולכן הוצרכו ללמוד בגמ' שמשמיע קול חשיב מעשה ולולי זה כלי המשמיע קול לא היה מטמא. ושוב כתב ששני דינים הם, שיהא כלי, ועוד בעינן שיהיה כלי מעשה דהיינו או לתשמיש או לתכשיט. ומרן הגר"ד לנדו שליט"א הקשה בגליון חידושי הגר"ח, וז"ל: עי' מסמך של אבן השעו' לרבי צדוק פ"ב דכלים מ"ד - [אבן שיש בה מסמרים לכוון השעו', רבי צדוק מטמא]?, ועי' צדוק שעה פכ"ו מ"ד לפי הערוך שהובא שם בר"ש [שהוא צדוק העשוי לידע ממנו השעו']. ועי' פרצופות ברמב"ם פ"ח ה"ט.³ וגבי מסמך העשוי לשמירה שהוא טהור (משנה ה'), והיינו

1 ועי' עוד בר"ש הנד' מכת"י במשנה א' בטעם טהרת קורת אסירים שאינה נחשבת כלי מעשה כיון שאינה זה ממקומה, ואילו סתם קולר שההולך נושא עמו חשיב כלי מעשה. ומשמע לכאורה דכברי הגר"ח דברין 'כלי מעשה' התחדש דבעי עשייה, וכ"כ במים טהורים פ"ב מ"ב שכלים שאין עושים פעולה מעשית טהורים (נדפס בגליון במהדר חדשות). ועי' בהערה 5, ובנדונים בפרק גליון 19.
2 וכתב החזו"א סי' ט"ו סק"ז, אפשר דפליגי רבנן ור"צ א' מיקרי המסמך עושה המלאכה או האבן דלת"ק האבן עושה המלאכה והמסמך מחובר לטהור והוא טהור. אבל מ"ל הראב"ד בפ"ג דעדות משמע דלת"ק לא חשיב כל כיון דבכל דבר יכול לשמש זה השימוש שאינו אלא לעשות צל.
3 לכאור' פרצופות היינו צורות העשויות לנוי (עי' ע"ז דף יב. ודף מב). ואין בהם שימוש מעשה. ועי' בחסדי דוד על התוספתא שהקשה בסגנון זה שאין זה כלי מעשה.
4 ע"ש שכלל כמה מסמרות טהורים יחד וסיים אע"פ שמשונו' בצורתן משאר מסמרות התקיעה.
5 ומשמע ברש"י שדין כלי מעשה אינו דכברי הגר"ח שיהיה בו שימוש מעשי אלא שיהיה כלי גמור. [הערת הגר"ל על עיקר הדברים. מרן הגרד"ל שליט"א נקט בכוונת דברי הגר"ח שכלי מעשה היינו שיש תנאי של עשייה. ועי' הקשה מהנך דוכתי שאין שום עשיה בכלי או עם הכלי, אלא משמש במציאותו]

עיוני כלים

הגאון הגדול
ר' בונים שרייבר שליט"א

פרק י"ב משנה ה':
מסמך שהתקינו להיות פותח ונועל בו טמא העשוי לשמירה טהור, מסמך שהתקינו להיות פותח בו את החבית ר"ע מטמא וחכמים מטהרים עד שיצרפנו, וביאר הגר"א דמסמך זה צריך להכניסו בין מגופה לחבית להגביה את החבית וממילא הוא דק מאד ואם לא יצרפנו ישבר, והראב"ד ברפ"י דכלים כתב ג"כ כעין זה שמשמך זה צריך שיהא חזק משאר מסמרות וע"כ הוא צריך צירוף, ולא ביארו דא"כ מ"ט דר"ע, ואמנם הרמב"ם בפיה"מ כתב שיצרפנו היינו עד שיכחו בפטיש ויחדד אותו וישימוהו בדמיון המקבת, והיינו שצריך שיעשה בו מעשה המייחדו, וצ"ב דא"כ מ"ט דר"ע דפליג, ואי ס"ל דסגי ביחוד בעלמא אמאי לא פליג נמי ברישא דנמי קתני התקינו ופי' שם רבותינו דהיינו שעיקמו או חדרו, ואמאי לא נחלק גם שם דליסגי ביחוד, ואמנם הנראה בס"ד בזה דאפילו ר"ע וחכמים אם כלי מתכת מטמא רק כשהוא במהותו עשוי לשימוש או דסגי כמה שהוא מיוחד לשימוש גרידא דכיון דא"צ כלי אלא מתכת המשמש ס"ל לר"ע דממילא א"צ שיהא דבר המשמש בעצם כ"א דסגי המשך בעצ"ב

דברי חכמים

הגאון הגדול ר' איתמר גרבו שליט"א

בענין טומאת מסמך

פרק י"ב מ"ה

מסמך שהתקינו להיות פותח ונועל בו, טמא. מבואר במתני' דסתם מסמרים אינם מק"ט, ולא חשיבי כלי לקב"ט, אלא בהתקינו להיות פותח ונועל בו דבזה נחשב לכלי ומק"ט, וכן מבואר לעיל (פ"א מ"ג) דסתם מסמרים אין מק"ט. והנה יעוי' בשו"ע או"ח (סימן תרכ"ט סעיף ח') הנידון אם מותר לחבר כלונסאות של סוכה במסמרות של ברזל, ולכאור' נשמע מינה דמסמך מק"ט ועל כן אין מעמידין בו הסכך, אך י"ל דהנידון שם הוא לאו משום דהוי מעמיד בדבר המק"ט, אלא מטעם דברזל ל"ה גידולו מן הארץ ומאחר דאין ראוי לסיכוך ממילא פסול להעמיד בו. וכן מוכח מלשונם של הגר"ז (שם סעיף י"ג). [דעת רוב ראשונים דדינא דמעמיד ל"ה דוקא בדבר המק"ט, אלא בכ"ד שאין מסככין בו, יעוי' ר"ן וריטב"א בסוכה (דף כ"א) שתמהו היאך מסככין ע"ג כותל של אבנים הא אין מסככין באבנים, (ותירצו דכיון דאין רגליו לסכך באבנים לא גזרו בהו). אמנם המאירי שם כתב שמא דמעמיד פסול רק בדבר המק"ט ולא בפסולים אחרים, וע"ע בעיטור שכ' דלהכי מסככין ע"ג כתלים, המשך בעצ"ב

הגאון הגדול ר' דוד פיינשטיין שליט"א

בדין טבלא שנחלקה לשנים, ובדינא ד'מחצה על מחצה כרוב'

פ"ב מ"ו, ארבעה דברים ר"ג מטמא וחכמים מטהרים וכו', וטבלא שנחלקה לשנים, ובגמ' בחולין דף כ"ח איתמר רב אמר מחצה על מחצה כרוב, רב כהנא אמר מחצה על מחצה אינו כרוב. רב אמר מחצה על מחצה כרוב, הכי א"ל רחמנא למשה לא תשייר רובא, רב כהנא אמר מחצה על מחצה אינו כרוב, הכי א"ל רחמנא למשה שחוט רובא וכו', אמר רב קטינא ת"ש חלקו לשנים והן שוין שניהם טמאים, לפי שאי אפשר לצמצם, הא אפשר לצמצם טהורין, אמאי טהורין זיל הכא איכא רובא זיל הכא איכא רובא, אמר רב פפא, תרי רובי בחד מנא ליכא. וצ"ב בעיקר טענת המקשן, דאם איתא דמחצה על מחצה כרוב, אם כן גם אם אפשר לצמצם, הדין נותן שיהיו שני חלקי התנור טמאים, משום דמחצה על מחצה כרוב, וזיל הכא איכא רובא, זיל הכא איכא רובא, באמת צריך עיון טובא, דהא מבואר בגמ' שם דטעמא דרב דאמר מחצה על מחצה כרוב הוא משום דהכי אמר ליה רחמנא למשה לא תשייר רובא, ולכאורה הביאור בזה, דבשחיטה המשך בעצ"ב

המשך מצע"א

לן במה שהוא מיוחד לשימוש ורבנן פליגי עלי, הילכך להראב"ד והגר"א הנידון בזה דכיון דבאופן כזה ישבר ממילא אין זה צורת הכלי שלו דלא כך נראה מסמך המשמש לפתיחת חבית ולר"ע לאיכפ"ל בזה, וה"נ להר"מ כ"ה מה"ט, ול"ד לרישא דהתם צריך לעשות בו פעולה לעשותו ראוי לשימוש ובוזה גם ר"ע מודה שכל שחסר בהיותו ראוי לשימוש ודאי לא מהני מה שהוא רוצה להשתמש בו כך דזה ודאי אינו כלי מעשה, אבל היכא שהוא ראוי לשימוש באופן זה רק דאין דרך לעשות באופן כזה ס"ל לר"ע דבכלי מתכות דא"צ שם כלי לאיכפ"ל בזה.

משנה ו'.

ארבעה דברים ר"ג מטמא וחכמים מטהרין, כיסוי טני של מתכות של בעה"ב ותלוי המגרדות, פי' הרמב"ם בפ"ג דעדות מ"ט דהנידון על התלוי שהוא השלשלת שתולין בה ונחלקו אם היא מכלי מתכות או לא, ולא ביאר כוונתו דממ"נ אם הוא מתכת למה אינו מכלי מתכות ואם אינו מתכת איכבה יהא מתכת, ובהלכותיו בפ"י הל"ב כתב דהנידון הוא לפי שמסמך זה משונה בצורתו משאר מסמרות התקיעה, ואינו מבואר, ובתוספתא מבואר דהוא משמש עם הקרקע, וכפשוטו היינו לפי שמשמש לתליה, אבל א"כ מ"ט דר"ג ומ"ש מאונקלי שבכתלים, והראב"ד שם פי' דתלוי המסייע בשעת מלאכה טמא ונחלקו אם הוא מסייע בשעת המלאכה, ואינו מובן לכאן דאטו נחלקו במציאות אם הוא מסייע או לא, עוד נחלקו בגולמי כלי מתכות, ובחולין דכ"ה מבואר דגולמים טהורים לפי שעשו לכבוד או לפי שדמיהן יקרים, וא"כ מ"ט דר"ג דפליגי,

תו אפילו בגולמי ששחלקה לשנים ומודים חכמים לר"ג בטבלא ששחלקה לשנים אחד גדול ואחד קטן שהגדול טמא והקטן טהור, וכתב הראב"ד בעדות שם ובפי' לתו"כ פי' שמיני ו-ד דהכא הוי משמש אדם ומשמש אדם דטמא גם בפשוטין ונחלקו אם זה טומאה דאורייתא דאז מספק כיון שא"א לצמצם אמרי' דתרווייהו טמאים דזיל הכא איכא רובא וזיל הכא איכא רובא ולחכמים הוא רק מדרבנן ואהכי מספק תרווייהו טהורין, עוד פי' דלכו"ע הוא מדרבנן ונחלקו האם בדרבנן מספק תרווייהו טמאים או לא, אבל בכ"ח שהוא טומאה דאורייתא בזה לכו"ע יהא טמא, וצ"ב דהא מ"ט דר"ג דמטמא גם אם הוא מדרבנן והא ספק דרבנן לקולא, ועוד קשה בהיפך דגם אם הוא מדאורייתא האידן טמא והא המשנה מכלי קיבול לפשוט תנן לק' בפכ"ח דטהור דהוי שביירה וא"כ ה"ה הכא, ועוד דבתוספתא מבואר דר"א דחכמים מטמאים רק כשגדול גדול פי' שנים מהקטן, וזה צ"ב דהא גם בפחות מזה שוב אין כאן ספק וברור דהשני הוא הגדול ואמאי לא יטמא, ואמנם הרמב"ם בפט"ז הל"ב והרע"ב כאן פי' דמיירי בטבלה של חרס דהרי בתנור טימאנו לעיל בפ"ה בנחלק לשנים לפי דא"א לצמצם אבל בכ"ח טהור לחכמים, וצ"ב מה בין תנור לחרס, ואם משום דבתנור א"א לצמצם לפי דאיכא גומות הא גם בחרס איכא גומות, ועוד הק' הגרע"א דאם הוא מצד ס"ס ספק מיעוט ספק אפשר לצמצם א"כ גם בתנור יטהר, וע"כ דהוי ס"ט ברה"י וא"כ גם בחרס יטמא, ובקריית ספר כתב הטעם בחרס לפי שכשנחלקה אין כאן דופן רביעית ומ"מ כשהיא גדולה טמאה דאכתי חשיבא כלי קיבול, וצ"ב דסו"ס ליכא דופן רביעית,

אכן ביאור הדבר נראה בס"ד דשורש הפלוגתא דר"ג וחכמים הוא, בדבר שבמהותו הוא עשוי לדבר שאין עליו שם כלי אך למעשה משתמשין בו גם לשימוש דכלי אם יש לו שם כלי או לא, משום דבכה"ג לית לי' צורת כלי כיון שמהותו אינה כלי אך למעשה הא הוא משמש נמי ככלי, דלר"ג כל כה"ג הוי כלי ולחכמים לא, הילכך בכיסוי טני של מתכת שכפש"נ בס"ד ביסודו הוא כיסוי אך דמשתמשין בו נמי ממילא מצד עצם מהותו אין לו צורת כלי רק דמשתמשין בו נמי לכלי דלר"ג סגי בהא ולחכמים לא, וה"ה בתלוי המגרדות דכפי שמבואר בראשונים מגרדין בתלוי זה את העבדים או את הסוסים אכן עיקר ענינו ושימושו עומד לתלוי ותלוי הא אינו כלי, ואהכי לחכמים הגם דמשמש נמי ככלי מ"מ אין לו צורת כלי וטהור, אבל לר"ג זה טמא כיון שלמעשה הוא משמש גם ככלי, וזה כוונת הרמב"ם והראב"ד בזה, וה"נ בגולמי כלי מתכות שמצד עצם מלאכתם הם ראויים למלאכה רק שאין דרך להשתמש בהם כך וממילא חסר בצורת כלי שלהם, וה"נ בטבלא ששחלקה לשנים דשביירה אין כאן כיון דטבלה זו הרי חלקה היא ואותו שימוש שמשמשין בה מעיקרא ממשישין נמי להשתמש בה השתא, רק דמקודם הוי טבלה גדולה ועכשיו קטנה, אבל שימוש קבלתה הא לא נשתנה במאומה, ורק דהנידון הוא על למפרע אם זה נחשב שהכלי הקדום עדיין קיים כאן או דהוא כלי מחודש, ובוזה הא אמרי' שבחלק שבו רוב הכלי קיים זהו עיקר הכלי ובו נחשב שעדיין יש כאן את הכלי, והשתא במחצה על מחצה אם דיני' מצד צורת הכלי אזי כשאנו רוב אין צורתו קיימת, אבל אם תליא בשימושו הרי עצם הדבר שאינו רוב הנראה לעינים זהו בעצמו סיבה דמיחשב שיש כאן עדיין באמת את השימוש הקודם כיון שאין ניכר כאן הפרש בין רובו למחציתו ואהכי ר"ג מטמא, ואהכי גם לחכמים דמטהרי משום ששוב אין כאן את צורת הכלי שהי' מעיקרא מ"מ בתנור דהמקום הוא הטמא שהוא מקום המשמש לאפיה וכדלעיל בזה לכו"ע טמא וכדלעיל, ורק דגם בכלי הי' מקום

לומר בדברבנן לא טימאו בכה"ג אא"כ צורתו קיימת עדיין.

משנה ז'.

דינר שנפסל והתקינו לתלותו בצואר קטנה טמא וכו', מספק"ל לתו' בב"מ דנ"ב ב' אי בעי מעשה והתקנה דוקא או דסגי במחשבה והתקנה לאו דוקא, וביאור הנידון בזה נראה בס"ד בתרי אנפי, או דנחלקו במציאות אם אין לו צורה אם לא עשו בו שינוי מעשה בפועל, או דנחלקו ביסוד הדבר בהא דמטבע אינו מקבל טומאה וגרע מכל פשוטי כלי מתכות, וטעם הדבר הוא לפי שאינו כלי מעשה דהרי כסף אינו משמש בעצמו מאומה וכל שימושו הוא בערך שלו שנותנים אותו ומקבלים תמורתו דבר אחר, וכיון שכן האיכא למימר דסגי במחשבה משום דלהפקיע שם של דבר בעי מעשה אבל לייחד דבר שאין עליו שם אחר סגי במחשבה, והשתא איכא למימר דהכא כיון דלית לי' שם כלי כלל ממילא הוי כמי שאין כאן מאומה וא"צ להפקיע שום דבר וסגי במחשבה להחיל עליו שם כלי, ואיכא למימר נמי איפכא דהוי דאין לו שם כלי מעשה מ"מ יש לו שם דהוא מטבע והוא במהותו מטבע וערך ממילא צריך להפקיע שם זה ממנו וגם לזה בעינן מעשה.

משנה ח'.

האולר והקולמוס והמטולטלת והמשקלות והכירון והכן והכנא טמאים וכל גולמי כלי עץ טמאים חוץ משל אשכנז רי"א אף גרופית של זית טהורה עד שתישלק, כבר תמזהו בזה מאי קמ"ל בכל הנהו דטמאים ומ"ש מכל פשוטי כלי מתכות הטמאים, ותו מה ענין גולמי כלי עץ להנהו פירקי דמיירו בדיני כלי מתכות ומאי שייטא דכלי עץ להכא, עוד צ"ב דהא במאי דאשכנז טהור מבואר ברמב"ם לפי שהוא לרוב קליפת העצים והיינו דממילא אינו ראוי, ואילו בגרופית הרי מבואר הטעם דממירין בו וא"כ נמי הא אינו ראוי, וא"כ אמאי אפילו בזה, והי' מקום לחלק דאשכנז מצד עצמו אינו ראוי לשימוש מחמת קליפות העצים ואילו בגרופית היא ראויה לשימוש אלא שאין רגילים להשתמש בה מחמת שממירים, ואמנם בפ"ה הל"א כתב הר"מ הטעם באשכנז שאין הכלי ממנו חשוב כלי עד שיתייפה, ולפ"ז החסרון הוא סתם מצד גולמים, ולא נתבאר במה שאנו מכל גולמי עץ, וביותר צ"ב דהרמב"ם מסיים התם וקרוי בעיני שכלי עצם ככלי של אשכנז ואין גולמיהן מקב"ט, והוא פלא דכדמה שם הראב"ד דהא סוגיא ערוכה היא בחולין דכ"ה בהא גולמי מתכות טהורין ואפילו ר"י ור"נ אם הטעם מחמת דמיהן יקרים או משום שעשוין לכבוד וקאמרי' עלה דנ"מ בכלי עצם שדמיהן יקרים ואינו עשוין לכבוד, ומהו זה שהמציא הכא הרמב"ם טעם חדש מדנפשי' וכתב הלכה זו מסברא הא גמ' ערוכה היא בדין זה מטעם אחר, ועי' בכס"מ.

והנה ביסוד הדבר בכל הכלים המפורשים כאן מבואר ברמב"ם דקמ"ל די'ש לו שם בפנ"ע, והחידוש בזה נראה בס"ד משום דנהי דשמענו כבר עד הנה דגם פשוטין טמאים מ"מ שמענו רק בפשוטין כאלו שהם משמשים בפנ"ע דוק ותשכח, (מלבד כידון), אבל הנהו המנויים במשנתנו אינם משמשים בפנ"ע כלום רק האדם משתמש בהם והו"א דבכה"ג אינו נחשב כלי כלל דאין לו שם בפנ"ע כיון שהוא אינו משמש בפנ"ע רק האדם משתמש בו, ואהא קמ"ל דאינו כן וגו' הוי משמש בפנ"ע, ואמנם במשנה אחרונה כתב דקמ"ל דכל הנהו גם אם הם גולמים הם טמאים, והיינו מאי דתני לקמי' דגולמי כלי עץ אינם כן, והנה להאמור לעיל יראה בס"ד דהיינו טעמא דבוזה גולמים טמאים לפי דכל אלו אין שם מצד מהותם כ"א מצד מה שהאדם משתמש בהם ובוזה גם בגולמים כל שייחדם לשימוש טמאים, ול"ד לשאר כלי מתכות דשם כלי שלהם הוא מחמת עצמם שהם משמשים בעצמם, ובאמת דבחולין דכ"ה ב' דקאמר נ"מ בין הטעמים בכלי מתכות אם מחמת דעשוין לכבוד או מחמת דמיהם יקרים וקאמר נ"מ לכלי עצם ומק' הש"ס מכלל דכלי עצם מקב"ט אין דכתי' וכל מעשה עינים וכו', והק' תו' שם דאטו לא שמענו עד הנה דכלי עצם מקב"ט ותו' דהו"א דהוא מדרבנן, וכן מוכח ברש"י שכ' דקו' הגמ' היא דהיכן רמיוא, אבל צ"ב דהיכן נתחדש לו כאן שהוא דאורייתא, אמנם הנראה בס"ד מבואר בזה דשורש החילוק לגבי גולמים בין עץ למתכת אינו מחמת דכאן אין דמיהם יקרים, אלא דבעץ גם אם דמיהן יקרים וגם אם עשוין לכבוד אעפ"כ גולמיהן מקב"ט, דבכלי עץ דשם הכלי שבו מקב"ט א"כ מאחר שנגמרה צורתו ומלאכת עשייתו יש כאן כלי, אבל במתכת דלא השם כלי שבו טמא כ"א מאי דהוא דבר המשמש ממילא בעי' שישמש בפועל, והשתא בכלי עץ הי' אפ"ל דהוא רק גזירה דרבנן, אבל אם הוא דרבנן הרי הוא גזירה אטו כלי עץ דלזה הא הוא דומה טפי וא"כ מהיכ"ת דלגבי גולמים ידמה למתכת, ומדמדמי' לה ש"מ דהוא דאורייתא, ואהא משני דילפי' לה ממעשה עינים, והיינו דמלבד השם כלי שבו בעי' נמי שיהא כלי מעשה כבמתכת, ואהכי גולמיהם טהורים, ואהא ס"ל להר"מ דכלי אשכנז גולמיהם טהורים לפי דבהם חסר בצורת הכלי שבו כלשונו דאינו כלי עד שיתייפה ואהא קאמר דקרוי בעיני דעצם כאשכנז דהיינו דגם היכא דהחסרון רק בצורת הכלי שבו נמי לא יקב"ט הגם דדבר כזה הוא חסרון רק בעץ ולא במתכת, משום דבעצם איכא תרתי הן דדמי לעץ דבעי כלי בעצם והן דדמי למתכת, ודוק.

המשך מעמ' א'

נתחדש דלא בעינן שיהא רובו שחוט, אלא סגי במה דלא נשאר רוב שאינו שחוט, ואם כן הרי זה דין מיוחד בשחיטה, דלא בעינן שיהא רובו שחוט, אלא סגי במחצה שחוט, אבל לענין טומאת כלי חרס, דבעינן שיהא השבר רובו של הכלי, פשיטא דלא סגי במחצה לחוד.

וגם אין מובן מאי דמשני רב פפא ד'תרי רובי בחד מנא ליכא', דהא למאי דסבירא ליה להמקשן דגם לענין טומאת כלי חרס סגי במחצה לחוד, ולא בעינן שיהא רובו של הכלי, הרי אף ד'תרי רובי בחד מנא ליכא', מכל מקום הדין נותן שיהיו שני החלקים טמאים, דהא אף דלא חשיב כל אחד מהחלקים 'רובו של הכלי', 'מחצה' מיהא הוי.

יסוד הדין דמחצה על מחצה כרוב

והנראה מוכרח מזה, וכן מבואר אצל אאמו"ר הגאון זצ"ל, דלמאן דאמר מחצה על מחצה כרוב, באמת מהניא שחיטת המחצה כאילו נשחט רובו, וכפשטות הלשון ד'מחצה על מחצה כרוב', ומאי דקאמר דהכי אמר רחמנא למשה: 'לא תשייר רובא', היינו שזהו הדין למעשה, שאין צריך לשחוט רובו, אלא סגי במה דלא נשאר רובו שאינו שחוט, אבל בודאי גדר הדין בזה הוא דעל ידי שחיטת המחצה חשיב שנשחט רובו, ועל כן שפיר פריך המקשן דלענין טומאת כלי חרס נמי נימא דזיל הכא איכא רובא וזיל הכא איכא רובא, כיון דאין זה דין מיוחד בשחיטה, אלא דהוא דינא דמחצה על מחצה נחשב כרוב, וא"כ גם בטומאה נימא הכי, ומשני רב פפא ד'תרי רובי בחד מנא ליכא', ועל כן אם היה אפשר לצמצם, היו שני חצאי הכלי טהורים, כיון דלא חשיב כל אחד מהם רובו של הכלי, ואף דמחצה גם נחשב כרוב, אבל הכא תרי רובי לא שייך, ואין אחד מהם נחשב כרוב, ולכן טהור.

ועיין בתוס' שם ד"ה זיל הכא איכא רובא, מש"כ בתירוצם, ודבריהם מתבארים לפי מה שכתבנו, דהדמיון משחיטה לטומאה הוא בזה דמחצה נחשב כרוב.

דברי רש"י במהלך הסוגיא שם

והדבר מפורש בכל דברי רש"י בסוגי' שם, שכתב וזה לשונו: 'מחצה על מחצה' וכו', כלומר, סימן שחציו שחוט וחציו אינו שחוט, הוי כאילו רובו שחוט וכשר, עכ"ל. הרי דשחיטת מחצה מהניא משום דהוי 'כאילו רובו שחוט'. וכן מפורש בדברי רש"י להלן שם, אהא דקאמר רב דהכי אמר ליה רחמנא למשה לא תשייר רובא, וזה לשונו: - והא דאמר רבי שנצטוו משה לשחוט רוב, היינו מחצה על מחצה, דכיון דלא אישתייר רובא, רוב שחוט קרי ליה, עכ"ל. הרי דטעם ההכשר במחצה על מחצה הוא משום ד'רוב שחוט' קרי ליה. וכן מפורש בדברי רש"י להלן שם, אהא דמשני רב פפא ד'תרי רובי בחד מנא ליכא', דדוקא ב'חד מנא' לא שייך תרי רובי, דאי האי רובא, האי מיעוטא, אבל לענין שחיטה, דלא הוזכר 'רוב' אלא בחתיכה, כי קרינא פלגא 'רוב חתוך', ליכא דמכחיש ליה דהאי פלגא דקאי לא מיקרי רוב שלם, עכ"ל. הרי דלמאן דאמר דאמרינן בשחיטה 'מחצה על מחצה כרוב', היינו דקרינן לפלגא 'רוב חתוך', ורק דבעינן שלא יכחישנו המחצה השני, ועל כן בתנור שנחלק, דהנידון הוא לענין 'חד מנא', דהיינו התנור, לא אמרינן דמחצה כרוב, כיון דאיך מחצה מכחישו, מה שאין כן בשחיטה, דהנידון הוא רק לענין אותה החתיכה, שפיר אמרינן דמחצה כרוב.

וכן מפורש בדברי רש"י להלן דף כ"ט ע"א, דפריך הגמ' שם אמאן דאמר מחצה על מחצה כרוב, מהא דתניא דבהיה חצי קנה פגום אינו טריפה. ומשני רבא, דשאני לענין טריפה דבעינן 'רוב הנראה לעינים'. אמר ליה אבין, ולא כל דכן הוא, ומה טריפה דבמשוה מיטרפא, היכא דבעינן רובא, בעינן רוב הנראה לעינים, שחיטה דעד דאיכא רובא לא מיתכשרא, לא כל שכן דבעינן רוב הנראה לעינים. ופירש רש"י שם, וזה לשונו: - 'שחיטה דעד דאיכא רובא לא מיתכשרא', דאפילו מאן דמכשר, משום דקרי ליה רובא הוא, ובמיעוטא כולוהו מודו, עכ"ל. הרי להדיא דמאן דמכשר מחצה על מחצה, הוא משום ד'קרי ליה רובא'.

והנה בגמרא דף כ"ט שם, אמר רבא, שאני לענין טריפה דבעינן 'רוב הנראה לעינים', ולכן אף למאן דאמר מחצה על מחצה כרוב לא הוי טריפה בחצי קנה פגום, והביאור בדברי הגמרא הוא גם על פי מה שכתבנו, דבאמת מע"מ נחשב כרוב, רק בטריפה איכא דינא דבעינן 'רוב הנראה לעינים', אבל אם היתה ההבנה דבמחצה סגי, א"כ עיקר נקודת תירוץ הגמ' הוא, דשאני טריפה דלא סגי במחצה אלא בעי רוב, ומה דבעינן 'רוב הנראה לעינים' הוא דין נוסף, ולא משמע כן בגמרא, אלא כמו שכתבנו, דבאמת מע"מ נחשב כרוב, ורק בטריפה כיון דבעינן 'רוב הנראה לעינים' לא סגי במחצה.

בביאור הרמב"ן בדברי הגמ' דבטריפה בעינן 'רוב הנראה לעינים'

והנה ברמב"ן בחידושיו בחולין שם, וכ"ה בפירוש הרמב"ן בסוף פרשת שמיני, וזה לשונו: - וכמה הוא בין רובו לחציו, כמלא שיערה, ולא תחוש בזה ממה שאמרו בגמרא 'רוב הנראה לעינים בעינן', שאין פירושו אלא להוציא מדברי האומר 'מחצה

על מחצה כרוב', ולכך אמרו דבעי שיהא השחוט רוב ממש, כדי שיראה לעינים, לא המחצה שנחשוב אותו בלבנו ונאמר רוב הוא השחוט, מאחר שאין במה שלא נשחט יותר ממנו, אבל כל שישחוט ממנו יותר מן החצי, כשר הוא, ואפילו כמלא חוט השערה, עכ"ל. ומדברי הרמב"ן מבואר, דבאמת ליכא הלכה שבעי רוב הנראה לעינים ממש, וכל מה דמבואר בגמרא היינו רק לומר דלא סגי במחצה על מחצה, דאף דמע"מ באמת נחשב כרוב, כלשון הרמב"ן 'שנחשוב בלבנו שהרוב הוא השחוט', על זה בא דינא ד'נראה לעינים' לומר דבעי רוב ממש. הרי מפורש כמו שנתבאר, דמחצה על מחצה נחשב רוב, רק בטריפה לא סגי ברוב כזה. (והנה לולי דברי הרמב"ן, היה אפשר לדחוק כמו שהזכרנו למעלה, דבטריפה נתחדשו שני דינים, א' דלא סגי ב'מחצה', אלא בעינן 'רוב'. ב' דבעינן שיהא רוב זה 'נראה לעינים', אמנם בדברי הרמב"ן מפורש דליכא ברוב דטריפה דין מיוחד שיהא 'נראה לעינים', אלא רק נאמר בזה דלא סגי במחצה שיש לו דין רוב, אלא בעי רוב ממש).

שוב הראוני מה שכתב הבית הלוי ח"ב סימן י"א, אולם מדברי הראשונים שהבאנו מבואר כמו שכתבנו.

אם דינא שטבלא שנחלקה הוא דווקא בנטמא, או גם לענין קבלת טומאה מכאן ולהבא

הנה ברש"י חולין דף כ"ח ד"ה חלקן לשנים כתב, תנור שנטמא אין לו טהרה אלא נתיצה וכו', ואם נשתייר רובו שלם לאו נתיצה היא. לכאורה היה אפשר לומר, דכל המשא ומתן דהסוגיא הוא דווקא בתנור שננטמא, דדוקא בכהאי גוונא דמטהרינן את התנור מלתא ד'נתיצה', בעינן לטעמא ד'אי אפשר לצמצם', דאילו היה אפשר לצמצם, היו שני החלקים טהורים, הואיל ולא נשתייר בכל אחד מהם רובו של הכלי, ונחשב שיש כאן נתיצה על הכלי, אבל לגבי טומאת חלקי התנור מכאן ולהבא לזה לא בעינן לטעמא דאי אפשר לצמצם, דאפילו אם אפשר לצמצם והווי שני החלקים שוים, מ"מ יהיו השברים מקבלים טומאה, כדן שבירי כלי חרס, דשיטת רש"י 'חולין דף ק"ג', והובא בתוס' וזכרים דף צ"ה] דכלי חרס שנשבר טהר מטומא' תו הקודמת, ומ"מ השברים מקבלים טומאה גם בלא יחוד, וא"כ אפילו בהיו שני החלקים שוים, כיון דראויין לתשמיש מקבלין טומאה מכאן ולהבא, ואפי' אם יהיה אחד גדול ואחד קטן יהיה טמא גם הקטן, ורק בנטמא דדייני' לענין לטהר מטומאה הקודמת, בזה אילו היה אפשר לצמצם היו שני החלקים טהורים, דאף דאכתי ראויין לתשמיש ומקב"ט מכאן ולהבא, מ"מ מטומאתן הקודמת נטהרין כמפוי בדברי רש"י שם. [ובעיקר דברי רש"י יש לומר הטעם, דילפי' בתו"כ מקרא ד'כל כלי חרס' לרבות שבירי כלי חרס, והובא דרשא זו ברמב"ם פי"ח מהלכות כלים ה"י, וסבירא ל' לרש"י דכשיחד השבר להשתמש בו אין צריך לריבוי, ובכל הכלים טמא, [ועיין השגת הראב"ד שם], ורק בלא יחוד בזה איכא ריבוי מיוחד בשבירי כלי חרס שמקבלין טומאה].

והנה במתני' דילן בטבלא שנחלקה דחכמים מטהרים, והרמב"ם והרע"ב מפרשי לה דמיירי בטבלא של חרס, ועיין בתוי"ט דטעמיהו דחכמים דסבירא להו דבטבלא אפשר לצמצם, או כמש"כ הגרע"א הטעם משום דקיי"ל בידי אדם אפשר לצמצם, וצריך לומר, דאף דמע"מ כרוב, תרי רובי בחד מנא ליכא, [ובאמת היה יכול הגמ' בחולין להקשות ממתני' דהכא], ובאחד גדול ואחד קטן מפורש במשנה דהקטן טהור לכולי עלמא, ולפי הנתבאר בדעת רש"י נצטרך להעמיד כל זה דווקא בנטמא, אבל לענין קבלת טומאה מכאן ולהבא יהיה טמא אף דאפשר למצמצם, ואפילו באחד גדול ואחד קטן יהיה טמא אפילו הקטן מדינא דשבירי כלי חרס, דמימאס בלא יחוד לדעת רש"י. ועיין ברמב"ם פט"ז מהלכות כלים ה"ב שהביא להך דינא דמתני' בטבלא שנחלקה בגוונא שננטמא, ולענין טהרתה מטומאתה הקודמת.

אמנם הראב"ד בתו"כ מוקים למתני' בפשוטי כלי עץ, ולהכי מטהרין חכמים, דכיון דטומאה דרבנן היא תלינן לקולא, א"כ אין צריך להעמיד מתני' דווקא בנטמא, דכיון דלא נשאר רוב אין מקבלין טומאה גם מכאן ולהבא, דרק שבירי כלי חרס איתרבו ולא שאר שבירים. [אלא דהראב"ד בעצמו לא סבירא ל' דאיכא דין מיוחד בשבירי כלי חרס, ואשר כתבנו הוא לפי ש"י רש"י בזה, דנראה דסבירא ל' דיש חילוק בין שבירי כלי חרס לשאר כלים, דמוכיר האי דינא דלא בעי יחוד רק בשבירי כלי חרס].

ביאור בדברי הראב"ד שם
והנה להראב"ד דמסביר טעמיהו דחכמים כיון דטומאה דרבנן היא מקילין, ותלינן דאפשר לצמצם, צריך להוסיף, דאי הוה אמרינן אי אפשר לצמצם לא היה אפשר להקל ולטהר כל אחד מהחלקים מספק שמא הוא החלק הקטן, וכמו שכתב הר"ן הפרק ערבי פסחים לענין דין הסיכה בארבע כוסות, דלא שייך לנהוג דינא ד'ספיקא דרבנן לקולא' בשני צדדי הספק, ולכן הוצרך הראב"ד לומר דתלינן לקולא דאפשר לצמצם, ואז שניהם טהורים בודאי, דתרי רובי בחד מנא ליכא.

המשך מעצ' א'

דופני הבית אינם מק"ט, אמנם מלשון המ"ב שם (ס"ק כ"ו) נראה דמסמרים מק"ט, וכ"ה בלבוש שם, וצ"ע דהא מסמרים ל"ה כלי לקב"ט.

אמנם יעוי' בנו"ב תניא (יו"ד תש' קל"ז) שנראה מדבריו דהא דמסמרים ל"ה כלי לקב"ט היינו דוקא קודם שחיברו, אבל לאחר שחיברו בעין חשיבי ע"ז לכלי, יעוי"ש היטב בדבריו, וא"כ לפ"ד הרי שפיר חשיב מעמיד בדבר המק"ט. אמנם אפשר דכוונת הנו"ב דוקא היכא דהוי מחובר לכלי בזה נעשה כמו הכלי, ובחזו"א (כלים סי' י"ז ס"ק ט"ו) כ' ונראה דאף אם קבע מסמרים בכלי עין המקבלת טומאה וע"ז זה גם המסמרים מיטמאין שהם בחיבורן גוף אחד עם הכלי, מ"מ כשהוציא המסמרים הם טהורין וכדאמר שבת נ"ח ב' בניטלו ענבליהן, ומטה שנגנבה חציה בפ"ח דכלים, ואפי' שכבר נטמאו שבו לטהרתן בהתפרדן מהכלי, ותימא על הנו"ב מהדו"ת חיו"ד ס' קל"ז שפשוט ליה שמקב' לין טומאה אחר פרישתן מהכלים לעולם עכ"ד, נראה שלמד בדברי הנו"ב דהטעם משום שהיו מחוברים לכלי המק"ט, ותמה דלאחר נטילתן כבר נפרדו ול"ה כלי, אבל בדברי הנו"ב יש לומר דס"ל דבעת שהמסמר מחבר חשיב כלי מצד עצמו, ולכן לא פקע מיניה תורת כלי לעולם, והדבר מחודש טובא (1).

בהא דתנן מסמר שהתקינו, עיין במשנ"א שדן אם צריך התקינו במעשה או סגי במחשבה, ומדברי הר"ש והרא"ש נראה דצריך מעשה, ובדברי הרמב"ם נראה דסגי התקינו בלא מעשה, עיי"ש בדבריו, ועיין עוד לקמן משנה ז' שדן המשנ"א דהיכא דל"ה כלל כלי וצריך לעשותו כלי, בזה בעי דוקא מעשה ולא סגי יחוד גרידא (א"ה). ועיי"ש שתמה ע"ד התוס' בב"מ נ"ב ע"ב דנקטו דהתקנה היינו בייחוד בעלמא, מדברי התוס' עצמם בשבת מ"ט ע"ב דמחט שניטל חרירה או עוקצה אימק"ט אלא בהתקנה ע"י מעשה למיתות. ואמנם כ"כ נמי התוס' בשבת קכ"ג ע"א, אך בזבחים צ"ד ע"א סוד"ה מנין נקטו דבייחוד בעלמא סגי לאשוויי המחט לכלי, וא"כ י"ל דהתוס' בב"מ הנ"ל אזלי בשיטת התוס' דזבחים, ואכמ"ל.

העשוי לשמירה טהור

הטעם דלא חשיב שימוש במסמר ולכן לא נעשה ע"ז כלי (2) מסמר שהתקינו להיות פותח בו את החבית, ר"ע מטמא, וחכמים מטהרים עד שיצרפנו.

פירש הר"ש (והרע"ב) עד שיצרפנו באש לצורך הזה, וברמב"ם בפיהמ"ש כתב עד שיכהו בפטיש ויחדד אותו וישיבהו בדמיון המקבת (3), ועי' בפ"י מכלים (ה"א) שכתב הרמב"ם: התקינו להיות פותח בו את החבית טהור עד שיצרפנו, ובהשגות: א"א פירושו לפי שהמסמר שנוקבין בו את החבית צריך שיהיה חזק הרבה משאר מסמרות הלכך בהתקנה לבדה אינו מטמא עד שיצרפנו באש ובמים, עכ"ל, (ועיין א"ר שכ' דהמסמר שפותח בו הוא דק מאוד ולכן צריך שיחזקנו). וכתב הכ"מ: וטעם נכון הוא. אמנם לפ"מ שפי' הרמב"ם בפיהמ"ש דהתיקון היינו בפטיש לעשותו בדמיון מקבת א"כ דברי הראב"ד הם השגה (4) ע"ד הרמב"ם (וכבר עמד בזה במרכבת המשנה).

ונראה דאזלי הרמב"ם והראב"ד בזה לשיטתם, דלדעת הרמב"ם (בפ"ט מכלים) דדין טומאת כלי מתכות תלוי בהיות לו שם בפנ"ע, א"כ טעמייהו דחכמים הוא דצריך שיתקנו כדי שיהא לו שם בפנ"ע, ולהכי צריך לעשותו בדמיון מקבת דע"ז ל"ה כשאר מסמרים, אבל להראב"ד לשיטתו דאין הדבר תלוי בהיות לכלי שם בפנ"ע אלא אם ראוי לשימוש או לאו, ע"כ פירש דהעיקר בעי שיצרפנו באש דיהא חזי ע"כ לשימוש [ולפי"ז, גם אם כוונת הרמב"ם ביד היא דצריך לצרפנו באש (וכפירוש הר"ש), מ"מ י"ל דהראב"ד משיג דאין הצירוף כדי לעשותו שם בפנ"ע, אלא שיהא חזי לשימוש, ול"ה טעם בדברי הרמב"ם אלא השגה]. ובטעם המוח' דר"ע ורבנן, עיין תפא"י ומשנ"א (5) דכתבו דאזלי לשיטתם שנחלקו אם סגי בתשמיש שע"י הדחק, יעוי"ש.

משנה ו'

תלויי מגרדות

ותלויי המגרדות ע"י תוי"ט שציין למה שפי' הרע"ב בעדיות דהם מסמרים שתולים בהם המגרדות והביא דברי הרמב"ם ביד (פ"י מכלים ה"ב) שכתב: וכן תלויי המגרדות טהורות אע"פ שמסמרין אלו משונין בצורתן משאר מסמרות התקיעה, וכתב התוי"ט דמבואר בזה דטעמיה דר"ג דמטמא היינו משום דמשונין בצורתן משאר מסמרים.

אמנם הראב"ד בעדיות (פ"ג מ"ט) מבאר דתלויי המגרדות איירי במתלה שע"ג המגרדות, ולקמן (פט"ו משנה ד') תנן כל התלוין טהורין חוץ מתלוי נפה של סלתין וכו' מפני שהן מסייעין בשעת מלאכה ובזה פליגי דר"ג ס"ל דגם תלוי מגרדת מסייע בשעת מלאכה, ורבנן סברי אינו מסייע.

ואולי לשיטתם דלשיטת הרמב"ם דתליא בדין שם בפנ"ע א"כ בזה אמרין דכשיש לו צורה מסוימת חשיב כשם בפנ"ע, אבל להראב"ד דתליא בראוי לשימוש, א"כ ל"ה כלל מעלה מה דצורתו משונה, ולכן פירש דאיירי במתלה שמסייע בשעת מלאכה (6).

בענין גלמי כלי מתכות

א וגלמי כלי מתכות. בחולין (דף כ"ה ע"א) תנן טהור בכלי עץ טמא בכלי מתכות (והיינו פשוטי כלים), טהור בכלי מתכות טמא בכלי עץ, והיינו גלמי כלים, דבכלי עץ טמא ובכלי מתכות טהור, ובגמ' שם אמרין מ"ש הני ומ"ש הני (פרש"י, מ"ש גולמי כלי מתכות דטהורין, ומ"ש כלי עץ דטמאין), ר' יוחנן אמר הואיל ולכבוד עשוין, ר"נ אמר הואיל ודמיהן יקרים, (ועיי"ש בהנפ"מ לכלי עצם דדמיהן יקרים ואין עשוין לכבוד). ויעוי' רש"י (שבת דף נ"ב ע"ב ד"ה דגלמי) שכתב דהא (7) ד"ז גולמי כלי מתכות טהורין היינו משום דלענין טומאה כלי מעשה כתיב שגמר כל מעשהו, וכ"כ בקר"ס רפ"ח דכלים, ונראה כוונתו דהך סברא דלכבוד עשוין או שדמיהן יקרינן, ל"ה טעם דלא להחשיבם כלל לכלי, אלא למהוי חסרון בדין כלי מעשה.

והנה (8) החזו"א באהלות (סימן ב' ס"ק כ"ה) הוכיח (9) מדברי התוספתא (הובא בר"ש פ"י דכלים משנה ד') דגלמי כלי מתכות אע"ג דל"ה כלי לקב"ט, אפ"ה לענין הדין דכלים אינן נעשין אהלים להטהר חשיבי כלים, יעוי"ש בדבריו, וכן מתבאר בדברי הש"ך (יו"ד סי' שע"א בנקוה"כ בבאור דברי התוס' ב"ב דף י"ט ע"ב, דלמסקנת התוס' שם חשיב גולמי כלי מתכות כלי ואין חוצץ בפני הטומאה, ועמ"ש"כ בזה בפ"ו דאהלות משנה ב').

אמנם לגבי פשוטי כלי עץ מבואר בדברי המהר"ם באהלות (פט"ו מ"ג) דנעשין אהלים לטהר ודינן כמו נסר, ועיין חזו"א אהלות (סימן י"ג סק"ח) שהוכיח (10) כן ממתני דפ"ה דאהלות מ"ו [ועיי"ש מש"כ בזה מדברי הר"ש בכ"ד דנראה], וצ"ע מ"ש פשוטי כ"ע דחייצי ולא חשיבי כלי, (11) מגלמי כלי מתכות דחשיבי כלי לענין שאינם חוצצים בפני הטומאה.

ונראה דהחילוק הוא, דפשוטי כלי עץ דנתמעט מדבעינן דומיא דשק הביאור הוא דלא חשיבי כלים לענין קב"ט, דכלי עץ שאין לו ב"ק ל"ה כלי לענין קב"ט, ומשא"כ גלמי כלי מתכות ל"ה חסרון בשם כלי (בכלי מתכות), אלא הוא חסרון בדין כלי מעשה וכש"כ רש"י והקמ"ס, ולכן בזה שפיר חשיב כלי להא דאין כלים נעשים אהלים לטהר.

ועיני בתוספתא (הביאה הר"ש לעיל פ"י משנה ד') דאיתא שם גולמי כלי מתכות ה"ה ככל הכלים אלא שהן טהורין. והיינו דלכל דיני התורה חשיב כלי, כגון לענין נט"ו וקידוש מי חטאת וכיו"ב, ורק לענין קב"ט הם טהורים, והיינו כש"נ דהוי רק חסרון בשם כלי מעשה ולכן הוא רק נפ"מ לענין קב"ט, ומשא"כ פשוטי כלי עץ דהוי חסרון בעצם השם כלי, לכן אף בכל דיני תורה (12) ל"ה כלי, [ועמ"ש"כ בזה לעיל רפ"ב ורפי"א].

ב ובטעם דר"ג מטמא, כתב התוי"ט בשם המהר"ם דס"ל דבכלי מתכות טמאים כיון דחזי לתשמיש, וכי היכי דפשוטיהן טמאין ה"ג גולמיהן טמאים, ובמשנ"א כתב די"ל דר"ג מודה דגולמי כ"מ טהורים, אלא דנחלקו אם מהני היכא דגמר בדעתו שלא לשוף, דלר"ג מהני מחשבתו לעשותם כלי וחכמים סברי דבטלה דעתו ואין טמא אלא בגמר לתקנו, ולפ"ז נמצא דלהלכה דקי"ל כחכמים לא יחגי בכלי מתכות גמירות דעתו שלא לשוף עוד, אמנם רש"י בקידושין (דף נ"ט ע"א ד"ה יורדין) נקט לגבי כלי מתכות דבגמר בדעתו שלא לשוף ל"ה כגולמי כלי מתכות ומק"ט, ולפ"ז מוכח דלא פירש פלוגתתם דר"ג וחכמים בכה"ג (א"ה). וע"ע בתוס' שבת קכ"ג ע"א דיחוד בעלמא מהני כגולמי כ"מ לאשוויי כלי לקב"ט. אמנם החזו"א (סימן י"ד סק"ה) הוכיח בדעת הרמב"ם דבגולמי כלי מתכות אף שדעתו להשתמש בהן כפי שהן אפ"ה טהורים, ולפ"ז אפשר לפרש כדברי המשנ"א, [אלא דכתב שם החזו"א דלשון הגמ' כל שעתידי לשוף משמע דתליא בדעתו].

בענין טבלא שנחלקה לשנים,

[ובחילוק בין תנור לטבלא בזה],

א וטבלא שנחלקה לשנים. ומודים חכמים לר"ג בטבלא שנחלקה לשנים אחד גדול ואחד קטן, שהגדול טמא והקטן טהור.

טעמייהו דרבנן דנחלקה חשיב כשברה, אך בנשתייר באחד החלקים רוב לא חשיב כשבור, והא דמטמא ר"ג אף בנחלקה לשנים, כתב הראב"ד בעדיות (פ"ג משנה ט') דא"א לצמצם ובכל אחד מהחלקים איכא ספק דילמא אית ביה רוב, וכדמייתי בחולין (דף כ"ח ע"ב) התוספתא (שהביאה הר"ש לעיל פ"ה מ"ז) דתנור שחלקו לשנים טמא משום דא"א לצמצם והוי ככ"א מהחלקים ספק

שיב דבר

הערות ממרן הגר"ד לנדו שליט"א

- (1) העתק מרשימה: לענין מסמך עפ"מ"ג תרמ"ג משב"ז ד' ד"ה אמר עי' חזו"א כלים י"ז סקט"ו ועי' יו"ד קכ"ו סק"ח ועי' פרה י"ג י"ב ד"ה תיבה. ויל"ע ל' תוס' נזיר ג"ד: ד"ה ת"ש או שום מסמך יעו"ש
 - (2) ומוכח דל"ב מעשה ושו"ר במשנ"א שהוכיח כן, ולמה הושמט וזו ראייה אלימא, וע"כ צריך לישב לשונות התוס' לעיל דלא פליגי על זה, ולכא"ו י"ל דלשימושים שדרכם בצורה מיוחדת ואף שאפשר לשמש גם בלא זה ל"מ יחוד ומוש"א כ' לצורך שימושים שאין נפ"מ בהם בצורתם סגי ביחוד, ולכא"ו לשמירה אי הוה חשיב שימוש היה מטמא כמות שהוא ביחוד בלבד, - שו"ר רמב"ם פ"י ה"ב ומשמע דכולהו מסמרות דשם חד טעמא אית להו, ולכא"ו היינו דאין עליהם צורת כלי, [ולפ"ז לשמירה חשיב שימוש דהוה כלי מעשה ועי']
 - (3) המקדח, מקבת הוא פטיש [וכ"ה בתרגום הרמב"ם החדש]
 - (4) לפני הראב"ד לא היה פה"מ לרמב"ם, ומנא לי' מה סבר הרמב"ם.
 - (5) האי' לחודי' והאי' לחודי'.
 - (6) עיין מש"כ בעמוד א' (הערה 2) ולכא"ו פלוגתא דתנאי אי חשיב צורת כלי בהא דמשונים בצורתם, [ומיהו לא תלי זב"ז וכדמוכח מהא דפלוגתם גופי' דלא השוו החולקים את הדברים].
- ביאור ד' רש"י בשבת בדין גולמי כלי מתכות**
- (7) ליתא ברש"י, והעירו דהכוונה ברש"י היא לענין כללי למצב שעדיין אינו כלי [ויעו"ש בגמר'] ולפ"ז ענין כלי מעשה שכ' רש"י הוא בכל הכלים אלא דבכלי מתכות [וכן בכלי עצם לחד מ"ד], כל זמן שלא נגמרו ממש אף שהם כבר ראויים לשימוש כלים אין מק"ט [וכל זה בתוך הגדר הכללי דכלי מעשה] וצ"ל דמוקצה תליא בטומאה אע"ג דגולמי חשיבי כלים לכל הדינים (וכש"כ בחזו"א בשם התוספתא) דכיון דעומד לגמרם, אף דהוא כלי אין רגיל להשתמש בהם ורק משום סברא דמימלך עלייהו ל"ה מוקצה וצ"ע בשבת בדף קכ"ג א'
- בדין פשוטי כלי עץ וגולמי כלי מתכות:**
- (8) לפו"ר:
- א, פשוטי כ"ע הוו כלים לכ"ד ואין דינן רק דלא מק"ט,
ב, פשוטי כ"ע פליגי הר"ש ומהר"ם אי חייצי והק' החזו"א ולמש"כ בכלים כ' ב' לא קשיא
ג, גלמי כלי מתכות כ' בחזו"א דנראה [ע"פ התוספתא] דלא חייצי.
ד' פשוטי גולמי כלי מתכות אי חייצי לכא"ו תליא בפלוגתא דר"ש ומהר"ם בפשוטי כלי עץ.
- (9) כתוב שם לשון נראה. ולכא"ו נראה דלמהר"ם פשוטי גולמי כלי מתכות חייצי, (ועמש"כ בהערה 8)
- (10) בס"א א' ט' שם מייתי בשם הר"ש דלא חייצי והק' מ"ש מסרידה ותו לא מידי, ועיין חזו"א כלים כ' ב' שכ' דבסרידה ל"ה כלי כלל ולפ"ז ל"ק קושייתו באהלות הג"ל דמ"ש סרידה מפשוטי כלי עץ.
- (11) עי"ש לשונו דלא הוזכר זאת ולכא"ו מחמת דחשיבא טפי אהילתן כצורת אהילה בעלמא ולכן חוצצים אף דהוו כלים.
- (12) זה אינו ועמשכ"ל בגי' ברפ"ב [ורפי"א].

דילמא אית ביה רובא, [אלא דצ"ע לרבנן מ"ש הכא דנחלקה לשנים טהור ואילו בתנור טמא, ויבואר להלן].
והראב"ד שם תמה אמאי מטמא ר"ג בנחלק לשנים ולחכמים בדאית ביה רוב, ומ"ש מהא דתנן לקמן (פט"ו) בסרוד של בעה"ב דאם נפרץ מרוח אחת טהור דלא חשיב ב"ק, וא"כ מ"ט הכא בנחלק טמא הא נפרץ הליזבו מרוח אחת. ותירץ הראב"ד דהתם איירי בנסר שאינו כלי וטמא רק משום דאית ליה ב"ק ולכן בנפרץ מרוח אחת חשיב דל"ב ב"ק, אבל הכא איירי בטבלא שהיא כלי, ופשוטי כלי עץ טמאים מדרבנן, ולכן בזה לא איכפ"ל דנפרץ מרוח אחת דעדיין הוא טמא משום פשוטי כלי עץ, דהיכא דמשמש אדם ומושמי אדם טמא מדרבנן, ובוה תירץ הראב"ד הטעם דרבנן מטהרי הכא ודלא כדקי"ל גבי תנור שנחלק, דכיון דהטומאה רק מדרבנן לכן מספק מטהרין, משא"כ בתנור דטמא מה"ת (דכיון דחזי לאפיה חשיב שפיר תנור גם בנפרץ מרוח אחת) וע"כ טמא מספק דא"א לצמצם וכ"א הוי ספק רוב. [ובטעם דר"ג דמטמא דן הראב"ד שם אם משום דס"ל דגם בטומאה דרבנן החמירו או דס"ל דכ"ע המשמש אדם ומושמי טמא מה"ת, וכ"כ הראב"ד בתו"כ פר' שמיני פרשה ו' ה"ד]. וע"ע חזו"א (סימן ט"ו סק"ח) מש"כ בדברי הראב"ד.

אמנם הרמב"ם בפיהמ"ש פירש דמתני' איירי בטבלא של חרס, (וכ"כ הרע"ב), וכ"כ ביד (פט"ז מכלים ה"ב) דטבלא של חרס שנחלקה לשנים טהורה, ואם היה אחד גדול ואחד קטן טמא, אלא דצ"ע לדברי הרמב"ם כיון דאיירי בכ"ח (דליכא ביה טומאת פשוטין מדרבנן) אמאי בנחלק טמא (לרבנן ברובו ולר"ג אף בחציו), הא ליכא דפנות מד' רוחות, ועמד בוה התיו"ט, ובחזו"א (סימן ט"ו סק"ח) כתב די"ל דרק בכלי עץ בעי שיהא מגופף מד' רוחות דומיא דשק אבל בכ"ח דסגי בדיון תוך בעלמא, סגי במוקף מרוב רוחות, (דבכ"ח א"צ ב"ק אלא שיהא לו תוך).

אכן ד"ז צ"ע, דהא לעיל (פ"ב מ"ג) תנן גבי כ"ח דמחתה פרוצה טהור, ופי' בא"ר דקמ"ל אפי' אם נשברה מעט מצד א', ועי"ש בחזו"א (סימן ד' סק"ו) דאף אי פרוצה מרוח אחת ומוקפת כולה בדפנות מ"מ לא חשיב תוך ואף שהיא ראויה לתשמישה, (ולפ"ז צ"ל דתנור שאני דל"ה מדין טומאת כ"ח דעלמא אלא טומאת תנור), ולפ"ז צ"ע דמתני' דהכא דטבלא שנחלקה טמאה (אי לא חשיב שבידה). [ועצ"ע, דהא שיטת הרמב"ם דגם כ"ח לא סגי ליה בתוך וצריך שיהא בו ב"ק, וכש"נ לעיל ברפ"ב].

וצ"ל כש"כ התיו"ט דשאני טבלא דכ"ה דרך תשמישתה גם כשאינו מגופף מד' רוחות, ולכן לא איכפ"ל דנפרץ מרוח אחת, [אלא דעכ"פ הא מיהא מוכח מזה דלא חסר בשם תוך אלא משום דל"ה דרך תשמישו ומה"ט בטבלא טמא, אכן החזו"א הלא נקט דאפי' מחתה שכ"ה דרך תשמישתה אפ"ה טהורה בנפרץ א' מרוחותיה].

ב] אלא דאכתי צ"ע דמ"ש מתנור שחלקו לשנים דטמא ובטבלא של חרס טהור [כיון דלדברי הרמב"ם שניהם איירי בחרס], ועמד בוה התיו"ט במתני', וכתב: ושמא בטבלא אפשר לכיון, וכן יראה מלשון הרמב"ם בפט"ז מכלים והוא דוחק, עכ"ל.

ויעו' לשון הרמב"ם (פט"ז מכלים ה"ב): תנור שנטמא כיצד מטהרין אותו וכו', חלקו לשנים בשוה כ"א מהן טמא לפי שא"א לכיון, אבל טבלא של חרס שיש לה דופן שנחלקה לשנים טהורה, ואם היה אחד גדול ואחד קטן טמא, ע"כ, ונקט התיו"ט דהחילוק הוא דבטבלא יכול לכיון ולכן נטהר, דכיון דלית בכ"א מן החלקים רוב חשיב כשבידה. ובתוס' רעק"א כתב ליישב ע"פ המבואר בחולין שם דשאני תנור דאית ביה גומות ולכן לכו"ע א"א לצמצם, אלא דתמה דהא הרמב"ם פסק בפ"ט מהל' רוצח דביד"א א"א לצמצם, וא"כ גם בטבלא אמאי טהור כיון דכ"א הוי ספק דילמא אית ביה רוב.

ויעו"ש בדברי הגרעק"א שכתב דאין לומר דטהור מדין ס"ס, ספק דהוא המיעוט וספק דנחתך במצומצם [והיינו כסברת התוס' עירובין ו' ע"א ובשאר דוכתי דהא דפרוץ כעומד מותר, המשך בעמ' י']

א' מסמר¹ שהתקינ² לפתוח ולנעול בו חשיב כלי ומקבל טומאה.

ב' מסמר המושמש לשמירה³ אינו מקבל טומאה⁴.

ג' מסמר שהתקינ⁵ לשימוש של פתיחת חבית, לר"ע מקבל טומאה⁶, ולחכמים טהור עד שיצרפנו⁷.

ד' מסמר של שולחני⁸ לחכמים טהור⁹ ולר' צדוק טמא¹⁰.

בג' כלים נחלקו ר' צדוק וחכמים¹¹ שר' צדוק מטמא וחכמים מטהרים.

א' מסמר של שולחני

ב' ארון של גרוסות¹².

ג' מסמר של אבן השעות¹³.

בד' כלים נחלקו רבן גמליאל וחכמים, שר"ג מטמא וחכמים מטהרים.

1 למדנו מכאן שרק מסמר שיש לו שימוש ככלי מקבל טומאה, אבל בעשוי לקובעו בתיבה טהור (ע"פ

חזו"א מקוואות ליקוטים ס"ז סק"ח) וראה דברי חכמים ומשיב דבר הערה 1 בגליון זה. וע"ע מאמר גליון 8

2 ע"י מעשה כגון שעקם ראשו או חידודו כדי שיהא פותח ונועל בו (ע"פ רע"ב וכן מפורש בתוספתא) ועי'

משנ"א שדייק מדברי הרמב"ם שאין צריך מעשה וע"י משיב דבר הערה 2

3 שמניחו בדלת או במקום שירצה ואם מצאו שנשתנה אופן הנחתו מכפי שהוחן ידע שכבר נכנס אדם לבית

או לאותו המקום (פיהמ"ש לרמב"ם)

4 שאינו תשמיש חשוב שיקבל טומאה על ידו (תפא"י). ולכא"ר ר"ל שאינו בכלל כלי מעשה.

א"נ חשיב ככלי המשמש עם הקרקע וטהור (חסדי דוד על התוספתא ב"מ פ"ב).

וברמב"ם (פ"י מכלים ה"ב) משמע שטעם טהרת מסמר העשוי לשמירה הוא משום שאין לו צורת כלי

(משיב דבר ממרן הגר"ד לנדו שליט"א גליון זה הערה 2)

5 דגם בלא צירוף חזי לשימוש על ידי הדחק ור"ע לשיטתו בכמה דוכתי במיכילתין שכל שראוי לשימוש על

ידי הדחק אינו בכלל חסרון מלאכה (משנ"א וראה באופ"א קצת בתפא"י)

6 שכיין שהוא דק מאוד אם לא יצרפנו ויחזקנו ישבר (ע"פ אליהו רבא)

ובאופן הצירוף וראה נידונים בפרק.

7 מסמר קבוע בעמוד שלפני השולחני להעמיד בו תריסי החנות וכשמסלק התריסים נשאר שם המסמר

(ר"ש ורע"ב).

ויש מפרשים שהמסמר נעוץ בתיבת השולחני שעל השולחן ועשוי לתלות בו את המאזניים. (פי' הר"מ

והרא"ש) וראה נידונים בפרק

8 משום שתשמישו עם הקרקע (רע"ב). וראה נידונים בפרק.

וליי"מ (הערה 7) טעם טהרתו משום שבטל אצל התיבה ואין לו תורת כלי כלל (מאירי עדיות פ"ג).

[וברמב"ם ביד (פ"י מכלים ה"ב) משמע שטעם טהרתו משום שאין לו צורת כלי, ויתכן שהוא טעם אחד עם

משנ"ב המאירי].

9 צריך ביאור מאי טעמא דר' צדוק וכי לית ליה כל המשמש עם הקרקע טהור? (משנ"א).

וי"ל שגם המסמר מיטלטל לפעמים וס"ל לר' צדוק שבכה"ג לא חשיב משמש עם הקרקע, (תפא"י, וכע"ז

במלאכת שלמה עדיות פ"ג מ"ח).

ולפי' הרמב"ם ה"ל י"ל שכיין שמסמר זה משונה בצורתו משאר מסמרות התקיעה ס"ל לר' צדוק שיש לו

צורת כלי ועי' להלן הערה 14 משנ"ב מהתני"ט וראה נידונים בפרק.

10 פירוש לפי ששנה מחלוקתן של ר' צדוק וחכמים בפניור חזר וכללן יחד, ועוד אנב דבעי למיתני מחלוקת

ר"ג וחכמים תנא מחלוקת ר' צדוק (פי' הרא"ש).

11 לעיל משנה ד' (ראה באורי כלים גליון 19)

12 שם

13 לעיל משנה ג'

14 בבתי מרחצאות תלוין מגרדות של מתכות והנכנסים שם כל אחד לוקח מגרדת ומגרד בה רגליו וגופו

(רע"ב)

והגדון במתני' הוא על המסמרים שתולין בהם את המגרדות. דרבנן מטהרים מפני שאין להם צורת כלי ורבן

גמליאל מטמא מפני שמשוונים בצורתם (ע"פ רע"ב עדיות פ"ג מ"ט ורמב"ם פ"י מכלים ה"ב ותו"ט וראה

נידונים בפרק).

ויש מפרשים שתלוין מגרדות היא שלשלת הקבועה במגרדת לתלותה בה (הראב"ד והרמב"ם בפירושים

לעדיות שם).

ונחלקו במתני' דרבנן מטהרים משום הכלל (לקמן פט"ו מ"ד) שכל שלשלת שאינה מסייעת בשעת מלאכה

אלא עשוי לתלות על ידה טהורה, ור"ס"ל דתלוי מגרדות מסייע בשעת מלאכה (פי' הראב"ד בעדיות שם).

15 כלים שעדיין מחוסרים מלאכה כגון שצריך לשוף או לגרד או להקיש בקורנס או מחוסרים כן או אוזן

(רע"ב).

16 דכיון שכלי מתכות דמיהן יקרים, או עשויין לכבוד, אינם ראויים לתשמישם עד שתושלם מלאכתם.

(ע"פ גמרא ורש"י חולין כ"ה:) וראה נדונים בפרק.

17 ורבן גמליאל פליג וס"ל דגולמי כלי מתכות מקבלים טומאה (פי' הראב"ד עדיות פ"ג מ"ט ועי' תו"ט

בשם מהר"ם).

א"נ דנחלקו ר' על גולמי כלי מתכות שבדעתו להשאירם כך ובוהו ס"ל לר"ג דלא חשיב גולמי, ורבנן סברי

דבטלה דעתו אצל כל אדם (משנ"א) וראה דברי חכמים ממורנו הגר"א גרבו שליט"א גליון זה.

18 כן פי' הרמב"ם והרע"ב, [והראב"ד בעדיות (שם) פי' בטבלה מצוץ].

א' כיסוי טני של מתכת של בעלי בתים¹³.

ב' תלוין¹⁴ מגרדות.

ג' גולמי¹⁵ כלי¹⁶ מתכות¹⁷.

ד' טבלא מחרס¹⁸ שנחלקה לשני חלקים¹⁹ שוים²⁰.

בד' כלים אלו לר"ג טמא ולרבנן טהור.

טבלא שנחלקה לשני חלקים וחלק אחד גדול ואחד קטן, לכו"ע הגדול טמא

²¹ והקטן טהור²².

דינר שנפסל²³ והתקינ²⁴ לשמש כתכשיט בצוואר בתו קטנה, וכן סלע

שנפסלה והתקינה²⁵ לשמש כמשקולת, מקבלים טומאה.

סלע שנפחת בחציו עד שנעשה שקל שהוא שני דינרין מותר לקיימו, נפחת

פחות²⁶ מחציו צריך לקוצצו.

ומיירי בשיש לטבלא לזיבו (מסגרת) דבלא"ה אין טבלא של חרס טמאה כדתנן לעיל פ"ב מ"ג – מ"ז (ע"פ רע"ב).

19 נראה לפרש דשורש מחלוקתם היא דלרבנן אין משתמשים בשנשאר פחות מרובא, ולר"ג משתמשים גם במחציתה ואפי' במיעוט; וראה להלן הערה 22 (ע"פ חזו"א הוספות לכלים ד"ה ובאמת).

20 וקשה מאי שנה מתנור שכששני החלקים שוים טמא משום שא"א לצמצם, ושמא בטבלא אפשר לכיון (תו"ט).

ולק"מ דדוקא בתנור א"א לצמצם משום דאיכא גומות וכדמשני הש"ס בפ"ב דבכורות (תוס' רעק"א). ובאמת בסוגי' דבכורות איתא שאני כלי חרס דאיכא גומות ולפי' הר"מ והרע"ב דהכא בטבלא של חרס הוי דומיא דתנור (חזו"א שם).

ולמשנ"ת (הערה 19) דרבנן מטהרים משום שאין משתמשים במחציתה אלא רק ברובא לא שייך לדון בדיון א"א לצמצם דמ"מ הנדמה לעין האדם למחצה אין משתמשים בה וכמו שנאמר שיעורין בכל הכלים בנקיבתן כמו כן שיעור טבלא ברובו הניכר (חזו"א שם)

21 ואם תאמר אע"פ שחלק אחד גדול מחבירו מ"מ הא אינו מגופף לבוזים מדי' רוחותיו, ויראה לי דבטבלא ליכא קפידא כולי האי שיהא מגופף מכל'ה רוחות דאין תשמישה לבית קיבול וסגי ליה בליבו שבג' רוחות להחזיק מה שמניחין עליה, (תו"ט) ועי' חזו"א סט"ו סק"ח.

22 ואפילו לר"ג דס"ל שמשתמשים אפילו בשנשאר מיעוט טהור דכל שנשאר רק מיעוט, מ"מ הו"ל פנים חדשות. (ע"פ חזו"א הספות לכלים ד"ה ובאמת)

23 משמע דאם לא נפסל אפי' אם התקינ לתשמיש אינו מקב"ט, וצ"ת דהא ניקבה באמצע ואינו ראוי לשמש כמטבע, ויתכן דנפסל לאו דוקא אלא אורחא דמילתא קתני, א"נ נקט נפסל לאשמועינן שאפילו בנפסל דוקא אם התקינ לתשמיש מקב"ט ובלא"ה נשאר מטבע. (ועי' משנ"א).

24 שנקבו כדי שיתלנו בצוואר בנו או בתו (רע"ב).

25 אם צריכה מעשה כמו חיתוך אתי שפיר מה שנקט התקיעה [שמשמע על ידי מעשה] דמידי דמחוסר מלאכה אין טמא במחשבה כדאמר' במרובה, ואי אינה צריכה חיתוך הוי התקיעה לאו דוקא דכל הכלים יורדים לידי טומאות במחשבה (תוס' ב"מ נ"ב: ד"ה והתקיעה).

וברישא גבי דינר שהתקינ לתלותו בצוואר פשיטא לתוס' שהתקיעה דוקא כיון שצריך לנוקבה לשימוש זה ורק במשקל נסתפקו תוס' דילמא אינו מחוסר מלאכה לעשותו משקל (דברי חכמים ממורנו הגר"א גרבו שליט"א גליון זה).

26 שאין פחת שני ניכר לגבי שקל מתוך שהוא רחב שבתחילה היה סלע, אינו נראה חסר משקל, (רש"י ב"מ נב. ד"ה בסלע).

וכן ביותר משקל עד סלע גם כן יקוץ שלא יבואו לרמות בו לתתו בתורת סלע (רע"ב וכרב הונא בב"מ נ"ב:).

ולפי"ז מה שאמרו פחות מכאן יקוץ הכוונה בין שנשאר פחות מחציו ובין שנפחת פחות מחציו (תפא"י וכ"ה בריטב"א ב"מ נ"ב: ד"ה תנן)

ומה שאמרו עד שני דינרין רשאי לקיימו הוא כשנפחת בפעם אחת (תו"ט ע"פ גמרא בב"מ נ"ב:).

27 כעין מספריים של מתכת שמתקנים בהם הקולמסים (רע"ב)

28 של נחושת וברזל או של כסף (שם)

29 ברזל ועופרת שתלוי בחבל שתופס הבנאי בידו לראות שלא יבוא הכותל עקום (שם)

30 ממוטות ברזל שחובטים בהן את הזיתים בבית הכד (פיהמ"ש להר"מ וכע"ז ברע"ב). ועי' בר"ש בשם הערוך שגוריסתם כירים ופי' באופ"א ועי' תו"ט.

31 האמה שמסרגלין בה את הספרים והלוח שתחתיה (ערוך הובא בר"ש ורע"ב).

ובר"ש לעיל סופ"ו כתב דהכן הוא הלוח והכנה הוא האמה שעמה משרטטין, אמנם בפי' הר"ש והרע"ב כאן משמע איפכא שהכן הוא האמה והכנה הוא הלוח שעליו משרטטין (ע"פ תו"ט עיי"ש)

32 לפי' הרע"ב והרמב"ם שכל כלים אלו עשויים ממתכת, צ"ע מאי קמ"ל, וי"ל דקמ"ל שאע"פ שגולמי כלי מתכות טהורים זה רק בכלי יקרים או עשויים לכבוד אבל בכלים אלו אפי' גולמיים טמאים (משנ"א)

ובתפא"י יישוב באופ"א עיי"ש.

ובר"ש במתני' ולקמן פ"ל מ"ד כתב שהכלים שבכאן הם של עץ, ויש כאן חידוש גדול דאע"פ שפשוטי כלי עץ טהורים, כלים אלו טמאים, ויתכן משום שהם משמשים את האדם ואת משמשיו, [עי' בר"ש לקמן רפכ"ב].

אמנם בחזו"א (סל"ד סקט"ז) כתב שהוא ט"ס בר"ש, וכ"ה בר"ש כת"י. (דברי חכמים ממורנו הגר"א גרבו שליט"א גליון זה)

33 ר"ל שנעשה הכלי בצורתו, אע"פ שהוא עתיד לתוארו בשרד או להשוותו במחנה או ליפותו במעמד

מושנה ח'

ז' כלים טמאים ודין גולמי כלי עץ

האולר²⁷, והקולמוס²⁸, והמטור טלת²⁹*, והמשקלות, והכורים³⁰, והכן והכנה³¹, טמאים³².

דין גולמי כלי עץ

כל כלי עץ שעדיין לא נשלמה מלאכתו³³ מקבל טומאה, חוץ משל אשכרו³⁴.

דעת ר' יהודה שענף של זית אינו מקבל טומאה עד שישלש³⁵

וכיוצא במעשים אלו ועדיין הוא גולם, הואיל ואינו מחוסר חקיקה והרי השלים חפירתו הרי זה מקבל טומאה (הרמב"ם פ"ה מכלים ה"א).

34 הוא מין ארז שקליפתו עבה וקשה ואינו חשוב כלי עד שתוסר קליפתו.

וגיר' התוספתא חוץ משל פירשע מפני שהם מחוסרים שליקה, ופירשע הוא עץ גופר שבשביל שלא יסדק צריך שליקה וכל שלא שלקו לא נגמרה מלאכתו (ע"פ רע"ב)

35 כי בלא שליקה מקלקלן את הדברים המונחים בתוכם מרוב שמנם לפי הר"מ, והראב"ד פי' שעושים מה שבתוכם מר (מים טהורים)

ש נדונים בפרק ש

בדין טבלא שנחלקה

א בפרקין (מ"ו) נחלקו רבן גמליאל וחכמים בטבלא שנחלקה לשני חלקים שוים דרבן גמליאל מטמא את שני החלקים וחכמים מטהרים, ובאופן שאין החלקים שוים אלא אחד גדול ואחד קטן לכי"ע הקטן טהור והגדול טמא.

והנה לעיל פ"ב (מ"ב) שנינו בכלי חרס שנשבר ונעשה גיסטרא אם יש בו שיעור קבלה הרי הוא מקבל טומאה בכל כלי כשיעורו המפורש שם, ובמתני' לא דנו כלל על שיעור הבית קיבול של הטבלא ומושמע מסתימת המשנה שלעולם החלק קטן טהור, וקשה מאי שנא טבלא שנחלקה שבכל אופן החלק הקטן טהור, לשאר כלי חרס שאם יש להם בית קיבול מקבלים טומאה.

והיה מקום לחלק בין כלי שנותר ממנו רק שבר אחד שבוה אפילו שהשבר מחזיק מיעוט מקבל טומאה דחשיב כשיירי הכלי, לבין טבלא שנחלקה לשני חלקים שבוה ע"כ רק אחד חשיב כשיירי השלם ועל כן הגדול טמא והקטן טהור, אמנם זה אינו דהא לעיל פ"ג מ"א מבואר בחבית שנחלקה לשני חלקים דאם יש להם בית קיבול שניהם מקבלים טומאה, וא"כ חזינו שבכלי חרס שנשבר ונותר ממנו שני חלקים הרי הם מקבלים טומאה ומואי שנא בטבלא שנשברה שני חלקים שוים שאין החלקים מקבלים טומאה.

[שו"ר בחזו"א סכ"א ס"ד שדן לגבי שולחן מעץ וכתב דאפשר שכשנשבר ושני החלקים עושים מעין מלאכתם בוררים את היפה שבהם ומשליכים את השני, וע"ע שם בסוד"ד במש"כ ליישב שיטת הראב"ד במתני' דמיירי בשולחן מעץ, ובשולחן חרס לא דיבר להדיא אמנם יתכן שלפי' הרמב"ם וסיעתו גם בשל חרס י"ל כן, וע"ע בחזו"א סט"ו סק"ח ד"ה כלים פי"ב שנראה שאין משתמשים בשברים כל שלא נשאר רובם וע"ע במש"כ בחזו"א בהוספות בסוף מסכת כלים בזה.]

ואולי י"ל דמה שאמרו בפרקין דבטבלא שנשברה הקטן טהור לא מיירי בטומאה של מכאן ולהבא, דכל שיש לטבלא תוך הרי היא מקבלת טומאה מכאן ולהבא, ומה שאמרו שהקטן טהור היינו שהוא נטהר מטומאה שהיתה בו דפנים חדשות באו לכאן, ומיושב משה"ק מפ"ב דאפי' בנשאר מיעוט הרי הוא מקבל טומאה, דהתם מיירי לגבי טומאה מכאן ולהבא, אבל מהטומאה שהיה בכלי הרי נטהר משעה שנשבר (וכמש"כ רש"י חולין קכ"ג. עיי"ש).

[ולפי"ז מה שאמרו במתני' הגדול טמא היינו שאינו יוצא מידי טומאתו, וזה חידוש, וצריך בירור האם בכל כלי חרס שנשבר ונשאר ממנו רוב הכלי האם פוקעת ממנו טומאתו הראשונה או לא דדילמא כל שנשאר רוב הכלי אינו יוצא מידי טומאתו אם עדיין יכול לקבל כשיעור, ויתכן שאפילו אי נימא שבטבלא שנשאר רובא אינה יוצאת מידי טומאתה, אין ללמוד על שאר הכלים כגון חבית וכדו' דבחבית שמעיקרא קיבלה הרבה ועתה נפחתה אפי' שנותר רובא מכל מקום כבר חסר את קבלת המיעוט והחסרון הזה בכל החבית, ומוש"כ בטבלא שנחלקה, שאין עיקר שימושה לקיבול אלא לאכול עליה וכדו' בזה כשנפחת מיעוטה אין כאן כלל שינוי בחלק שנותר וכל עוד שלא נפחת רובא אינה יוצאת מידי טומאת וצל"ע בכ"ז.]

ביאור מרן הגר"ל בשיטת הרמב"ם במסמרות דפרקין

ב כתב הרמב"ם בפ"י מהלכות כלים ה"ב מסמר שהוא עשוי כמו סימן לשמירת הפתח אינו מקבל טומאה, וכן מסמר של שולחני שהוא תולה בו המאזניים והכיס טהור, וכן תלווי המגרדות טהורות, אע"פ שמסמרין אלו משונין בצורתן משאר מסמרות התקיעה עכ"ל.

ובמשיב דבר (הערה 2) כתב מרן הגר"ד לנדו שליט"א דממה שכתב הרמב"ם אע"פ שמסמרים אלו משונין בצורתן יש ללמוד שהחסרון במסמרות אלו הוא משום שאין להם צורת כלי.

[י"ל ד' בחסרון של צורת כלי, דהנה בכלי עץ כתב הרמב"ם (פ"ה

מכלים ה"א) שאם אין לו צורת כלי אינו מקבל טומאה, וכן בכלי עור (פ"ז ה"ב). אמנם בכלי מתכות לא הוזכר ברמב"ם התנאי שיהא בו צורת כלי, ויתכן שהחסרון בדבר שאין בו צורת כלי הוא כעין החסרון של שם בפני עצמו שהוא כמקצת כלי ואינו חשוב לעצמו, (ואם תאמר כיון שהמסמר מחובר לכותל או לתיבה ואינו יכול לשמש לבדו מה איכפ"ל אם משונה בצורתו או לא והא מכל מקום הוא טפל למה שהוא נעוץ בו, די"ל שאין החיבור מוכרח לבטל חשיבות המסמר, וכמו שכסא או מנורה צריכים קרקע או תיבה לעמוד עליהם ולא חשיבי כמשמשים עם הקרקע מחמת זה כיון שעיקר השימוש נעשה בכלי כך גם במסמר אם יש לו צורת וחשיבות כלי אפי' שאינו משמש לבדו הרי הוא חשיב כלי ומקבל טומאה, וכן מבואר בפרקין (מ"ב) גבי עקרב בית הבד ועי' מש"כ שם גליון 19 ובחזו"א סט"ו סק"ה).

וע"ע משנ"א פי"א מ"ח שנקט בפשיטות שיש חסרון של צורת כלי אמנם נראה בדבריו להדיא שהוא תנאי אחר משם בפנ"ע עיי"ש]

והנה לפי"ז יש ליישב כמה תמיהות שתמהו המפרשים בדעת הרמב"ם

א' מחלו' ר"ע וחכמים במסמר שהתקינו לפתוח את החבית.

בפרקין (מ"ה) ר"ע וחכמים במסמר שהתקינו להיות פותח בו את החבית דלר"ע מקבל טומאה ולחכמים אינו מקבל טומאה עד שיצרפנו, והר"ש והרע"ב פי' שהצירוף שרבנן מצריכים הוא שיצרפנו באש ובמים, אמנם בפיהמ"ש להרמב"ם ובפי' הרא"ש כתבו דהצירוף שמצריכים חכמים הוא שירקע את המסמר ויעשנו בדמיון המקדח, והנה לפי' הר"ש והרע"ב י"ל דגם ר"ע מודה שצריך ייחוד על ידי מעשה ומה שנחלקו הוא שלחכמים לא סגי בזה אלא צריך שיצרפנו באש לתוספת חיזוק (ועי' בא"ר שביאר למה צריך צירוף באש דוקא).

אמנם לשיטת הרמב"ם שחכמים שהצריכו צירוף הוא על ידי מעשה א"כ ר"ע שטמא בלא צירוף אינו מצריך מעשה כלל במחשבה ונחלקו אם ייחוד לפתיחת חבית צריך מעשה או שסגי במחשבה, וקצת דוחק דהא ברישא גבי מסמר שהתקינו להיות פותח ונועל בו פירש הרא"ש שהוא על ידי מעשה ולא פליג ר"ע, ומ"ש במסמר שהתקינו להיות פותח בו שיש בו מחלו' (וע"ע משנ"א בכ"ז).

ולמה שביאר מרן הגר"ד שליט"א דהחסרון במסמר לפתיחת חבית הוא משום שאין בו צורת כלי אתי שפיר דגם לר"ע צריך ייחוד על ידי מעשה ומה שנחלקו הוא על אופן שעשה ייחוד על ידי מעשה כגון שעקמו אבל לא עשאו בדמיון מקדח דר"ע ס"ל דכל שעשה בו ייחוד על ידי מעשה סגי להחשיבו כלי, ורבנן סברי דאפילו שהמסמר משונה בצורתו אין לו חשיבות כלי בפני עצמו כיון שאין לו צורת כלי עד שיצרפנו ויעשנו כמו מקדח שיש לו צורת כלי ושם לעצמו בזה חשיב כלי ומקבל טומאה.

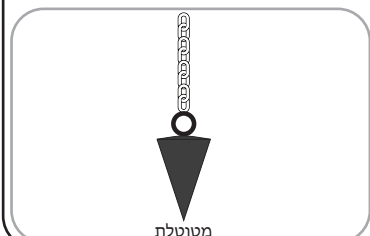
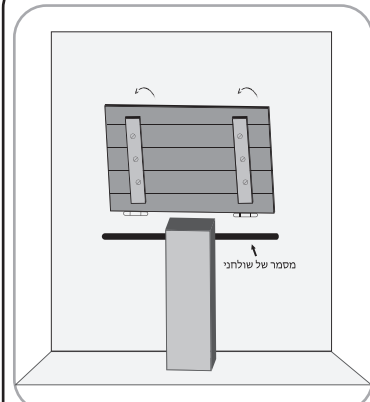
ב' מסמר של שולחני

מסמר של שולחני נחלקו ר' צדוק וחכמים דר' צדוק מטמא וחכמים מטהרים, ובפי' מסמר של שולחני, כתב הר"ש שהמסמר קבוע בעמוד שלפני השולחני להעמיד את התריס, ובפיהמ"ש להרמב"ם כתב שיש לשולחני מסמר בתיבתו שבו הוא תולה את המאזניים, ובטעם רבנן שמטהרים כתבו הר"ש והרע"ב משום שתשמישו של המסמר עם הקרקע.

ובמושנה אחרונה הקשה לפי' הר"ש מה טעמו של ר' צדוק וכי לית ליה כל המשמש עם הקרקע טהור, וכן לפי' הרמב"ם שכתב שהמסמר משמש לתלות בו את המאזניים הרי הוא משמש עם הקרקע ולא מצאנו מי שחולק בדין זה שמשמש עם הקרקע טהור.

והנה מקושיית המשנ"א גם לשיטת הרמב"ם חזי' שפשיטא ליה שהתיבה שהמסמר נעוץ בה מחוברת לקרקע, ולכך הקשה המשך בצ"ח

שדטוטי כלים

אמאי מטהר ר' צדוק, והטעם שנקט המשנ'א כך הוא משום שבלא"ה יקשה מ"ט דרבנן שמטהרים את המסמר, וע"כ דגם להרמב"ם שפי' שהמסמר נעוץ בתיבה ומשמש לתלות בו את המאזניים התיבה מחוברת לקרקע, וע"כ הקשה מ"ט דר"צ שמטהר.

אמנם למשנ'ת ממרן הגרד"ל דכל המסמרות שמנה הרמב"ם בפ"י ה"ב החסרון שלהם הוא שאין להם צורת כלי, יש ליישב דלעולם תיבת השולחני אינה מחוברת בקרקע, ואפ"ה רבנן מטהרים את המסמר הנעוץ בה כיון שאין לו צורת כלי, ומיושב ג"כ מ"ט ר' צדוק דמטהר דמשום שהמסמר משונה בצורתו ויש לו צורת כלי הרי הוא חשוב ככלי בפני עצמו.

וכן מבואר במאירי בעדיות (פ"ג) שפירש גם כן ע"פ דרכו של הרמב"ם שהמסמר נעוץ בתיבה של השולחני נ"י ומשמש לתלות בו את המאזניים וכתב להדיא שהתיבה אינה מחוברת בקרקע אלא עומדת על השולחן, [אמנם בטעם חכמים שמטהרים לא כתב המאירי משום שאין למסמר צורת כלי, אלא משום שהוא בטל לתיבה, ואולי יש לדחוק כן בכוונתו דכיון שאין למסמר חשיבות כלי הוא בטל לתיבה ולר' צדוק כיון שמשונה בצורתו יש לו חשיבות כלי ואינו בטל ועצ"ע].

[אמנם בעיקר פ"י זה עדיין צ"ב דהתיבה עצמה שהיא עשויה עץ מקבלת טומאה ותנן (פ"ב מ"ב) כל המחבר לטמא טמא, ואמאי המסמר שמחובר בתיבה טמא, ואי מיירי בתיבה גדולה שיש בה מ' סאה או בעשויה לנחת א"כ הדק"ל מ"ט דר"צ דמטהר והא כל המחבר לטהור טהור, ויתכן דמיירי שמסלקים את המסמר לפעמים ובכה"ג כתב החזו"א (סט"ו סק"ה) גבי עקרב בית הבד שאם הוא מחובר בכותל הרי הוא טהור אבל אם הוא מחובר בקורת בית הבד אפי' שהיא טהורה אין בזה דין מחובר לטהור טהור דאינו חשוב כ"כ לבטל אליו את האונקלי עיי"ש, ועצ"ע].

ג' תלויי המגרדות:

בתלויי המגרדות (מ"ו) נחלקו ר"ג וחכמים שר"ג מטמא וחכמים מטהרים וראה באורי כלים שכ' בשם הרמב"ם והרע"ב שהם המסמרות שעליהם תולים את המגרדות, ובפשוטו המסמרות נעוצים בכותל, ולכך מטהרים חכמים משום שהם מחוברים לקרקע, וקשה מ"ט דר"ג שמטמא, ובתו"ט כתב שמדברי הרמב"ם ביד (פ"י ה"ב) מבואר שטעמו של ר"ג דמטמא הוא משום שמסמרים אלו משונים בצורתם משאר המסמרות.

ובמשנה אחרונה הביא דברי הרמב"ם הנ"ל ותמה שאינו מובן מה בכך שמסמרים אלו משונים בצורתם והא כיון שעשוין לתקוע בכותל אין להם טומאה.

ולמשנ'ת ממרן הגרד"ל בד' הרמב"ם דכל המסמרים שמנה הרמב"ם בפ"י ה"ב שהם טהורים הוא משום שאין להם צורת כלי, י"ל שתלויי המגרדות אינם קבועים בכותל אלא הם קבועים בעמוד וכדו' לתלות בו המגרדות [וכעין דדומין האשקלונים לקמן פ"ג מ"ז שהם כלי לתליה בפני עצמו ומקבל טומאה עיי"ש], ואפ"ה מטהרי רבנן כיון שלמסמרות אלו אין צורה וחשיבות של כלי אלא הם כסתם מסמר ואין להם חשיבות כלי, ובהו חולק ר"ג וס"ל דמסמרות אלו כיון שהם משונים בצורתם הרי יש להם חשיבות כלי ולכך מקבלים טומאה.

טומאה וטהרה ברכב

מהרה יבנה בית המקדש ונזכה לעלות לבית הבחירה,
יש לדון האם יש אפשרות ליסוע במכונית ולהשאר טהור.

בחזון איש [יו"ד סי' ר"א ס"ק ח' וס"ק ט'] מתבאר דמכונית שעשויה מכלי מתכות מקבלת טומאה, דנחשבת כלי, ובכלי מתכת אף כלי הבא במידה טמא. והיות וכמעט לא שייך להקפיד על מכונית שלא תקבל טומאה, בפרט שמקומה ברשות הרבים המצויים שם טמאים [ועמ' הארץ], הרי המכונית עצמה בחזקת טומאה.

אלא שאי משום הא, הרי היא רק ראשון לטומאה שאינה מטמאה אלא אוכלין ומשקין ולא אדם, ויכול אדם ללבוש כפפות ולהיכנס למכונית בלא לגעת בה, ויהיה טהור.

אולם הנידון הוא אם המכונית טמאה משום משכב ומושב, ואם כן כל מי שיושב על מושב שישב עליו זב או נדה נטמא אף אם יפסיק ביניהם בגדים. והנידון הן על המכונית עצמה והן על הכיסאות שבמכונית, וכתב בזה החזון איש [שם ס"ק ח' ד"ה ולענין], ונביא בזה את עיקרי שיטות הראשונים.

בגמרא [שבת פ"ג ע"ב] מתבאר שספינה מעץ אינה מקבלת טומאה משום שאינה מיטלטלת מלא וריקן, והקשו הראשונים למה אינה מקבלת טומאת מדרס, דהרי יושבים ועומדים בספינה. התוספות [שבת שם, מנחות ל"א ע"א ד"ה שידה בתירוצם הראשון] מתרצים דמיירי בספינה שעיקרה עשויה לפרגמטיא ומש"ה נחשב שאומרים ליושב בה עמוד ועשה מלאכתו, [לכא' הכוונה כיון שאין יושבים בה אלא בשעת מלאכה, וצ"ב. וע"ע לשון התוס' מנחות]. אמנם במנחות שם כתבו התוס' דאף ספינה שעשויה להוליך בה בנ"א לא נחשבת עשויה למדרס אלא ללכת ממקום למקום. ועש"ה דנראה שבאים ליישב בזה שיטת רש"י [שבת מ"ד ע"ב] שאין מרכבה מקבלת טומאה, דאף שיושבים בה בנ"א אינה נחשב שעשויה למושב. והביאו שכן מבואר בתורת כהנים שסולם אינו מטמא מדרס, דאינו עשוי להנאת עמידה אלא כדי להגיע על ידה למקום אחר.

בעין זה כתב הרמב"ן [שבת שם], ומבאר דאף שיש בספינה כסא וספסל ומטה לשבת ולשכב בה טהורה מדרס, מ"מ הספינה עצמה טהורה, דאין יושבים על הספינה אלא על הכסא, והספינה מעשה קרקע בעלמא עביד ומשמע ברמב"ן שהמטה והכסא שבספינה טמאה מדרס, ורק הספינה עצמה אינה טמאה מדרס.

ונמצאנו למדים שסולם ודאי טהור, מרכבה שעשויה לסחורה טהורה לכו"ע. ומרכבה שעשויה לבנ"א אך אין בה כסאות אלא יושבים על גוף המרכבה י"ל דגם כן לכל הראשונים טהורה. אך מרכבה שיש בה כסא לשבת, לתוס' בשבת הכסא טמא, ולתוס' מנחות ורש"י הכסא עכ"פ טהור, ולרמב"ן משמע קצת דתלוי אם הכסא מוגף המרכבה יהיה טמא, ורק אם אינו מוגף המרכבה אלא מחובר אליה, אזי רק הכסא טמא, והמרכב טהור, [ויש לדון טובא בלשונו שם אם רק בספינה מחלק בזה, אבל מרכבה בכל גוונא טמא, או אף במרכב יש לחלק בין גוף המרכב למושב].

ואם כן אף שבמכונית רגילה אין ניצולים מטומאת מדרס, אך יהיה אפשר ליסוע במשאית שמיועדת לפרקמטיא. והחזו"א [שם] כתב שהעיקר כדברי התוס' במנחות, וכתב שמשמע בתוס' שאף שנעשה ספסל בשדה לצורך ישיבה, כיון דלא היה נכנס כאן בשביל ישיבה אלא בשביל העברה לא חשיב ספסל זה כמיוחד למדרס, ורק אם הספסל תלוש כתב שם שמקבל טומאת מדרס. אך אם עשויה לטיול, כתב החזו"א שנחשב כעשוי לשבת.

אמנם למה שמסתפק התרומת הדשן [סי' צ', וע"ע מהר"ל הלכות סוכה אות ז'] שמדרבנן אף סולם טמא, לכא' אף מרכב העשוי לפרקמטיא טמא מדרבנן. ועיין עוד בש"ך יו"ד סימן קצ"ח ס"ק ה'. [ובחזו"א הנ"ל נראה שלא חשש שטמא מדרבנן].

עוד יש לדון בכל זה, אם הנהג טמא טומאת זיבה שמטמאת בהיסט היוצאת מגופו, אם נחשב שמיט את כל מי שמוסיע.

הדברים נכתבו ע"מ לעורר בלבד

הג"ר רמ"א סלושין שליט"א מח"ס 'חיבורי טהרה'

הוספות והערות מהג"ר ר"י פישוהוף שליט"א מח"ס 'שעם ודעת'

א. יש לדון הרבה אי מכוניות המצופות כהיום מתוכן בפלסטיק, דעצם המכונית אפשר להשתמש בה ללא הצפוי כלל, ואינו מצופה כולו אלא לנוי, מי נימא דזה נקרא מצופה. [ואמנם כפה"ג הציפוי מוכן קודם וע"ז מלבישים את חלקי המכונית, וצ"ע אם זה נפק"מ לענין דינא]. ובחזו"א כלים סי' י"ד סק"ח כתב בדע' הר"ש דאי עשוי לנוי אי"ז ציפוי המטהר, וכ"כ במשנ"א, ועי' מל"מ פ"י מכלים ה"א. (ויש לדון עוד לדעת הרמב"ם בדין ציפוי דלעולם הוא מטהר אבל דעת הגר"א בא"ר וביו"ד ק"כ סקט"ז דבכלי שיש לו ב"ק אין הציפוי גורם טהרה).

ב. מש"כ דאפשר בכפפות וכיו"ב. הנה אם המכונית טמאה מת - כגון שנטמאת באהל - הו"ל הבגד הנוגע בו להרבה ראשונים כחלל. ועכ"פ הו"ל אב ומטמא אדם. והאדם הנוגע טעון טבילה והער"ש בהגעתו לירושלים, וכן הכלים המובאין עמו, והאוכלין המובאין עמו אין להן טהרה:

ג. לענין מדרס במושבים יש לדון טובא בכסאות של מונית אם עשוין מפלסטיק, והמעמיד מטסי ברזל. ואיכא נמי גווני שאינו אלא ציפוי ואם הוא מאריג ויל"ד בכ"ז הרבה.

ואמנם עיקר הדבר אי פלסטיק אינו מקבל טומאת מדרס יל"ד בתוס' שבת פ"ד א' דמפץ של גמי מק"ט מדרס ובשיטות הראשונים שם וצ"ע בפלסטיק.

ד. מש"כ שהחזו"א נקט לעיקר כתוס' מנחות. הנה אחר שהרמב"ן בשבת פליג וכן הוא דעת הר"ן (הנדפס בחי' הריטב"א) שם הרי זה ספק בדאורייתא. וכל ד' החזו"א הוא בדעת התוס' להכריע כתוס' מנחות. אבל לעיקר הדין הרי הראשונים פליגי. [ועי' ריטב"א שם שנראה כתוס'].

ה. יש להוסיף הנדון גם בנהג גוי דגזרו עליו דליהוי כזב. וכן אם הוא עם הארץ לדעת הראשונים דמטמא בהיסט.

ו. הנה אין זב מטמא בהיסט ע"י כוחו, כדקיי"ל וזב פ"ד מ"א דאינו מטמא אם הפיל מגווצטרא שכחה יפה וכן בפרה פ"ג מ"ג לענין כוחו [ועי' ב"ק י"ז ב' ע"ז ס' ב']. משא"כ בגווצטרא שכחה רע הניסטת מטמא. והביאור בכ"ז דטומאת היסט אין זה דין כוחו כניקין ושבת אלא בעינן מעשה גופו ממש, וזה רק בחיבור גמור לתנועת הגוף. וע"כ נהג מכונית המפעיל את המנוע או אפילו מסובב את ההגה אי"ז כח של גופו ממש וטהור. וע"כ גם לפי"מ שהאריך החזו"א בשביעית סי' כ"ז סק"א לענין מכונית חרישה בשביעית ל"ש לכאן.

תנן (פרה פ"ג מ"ה) מי עשאו {את הפרות האדומות} וכו' חנמאל המצרי וישמעאל בן פיאבי עשו אחת אחת. ובתוספתא (פרה פ"ג ה"ד) תניא ישמעאל בן פיאבי שרף שתיים אחת בטב"י ואחת שנעשית במעורבי שמש וכו'. אמר להם קדשי קדשים נאכלים לפני מן הקלעים, קדשים קלים חוץ לקלעים, קדשים קלים הנאכלים לפני מן הקלעים כש"כ שהוסיפו להם קדושה. קדשי קדשים נאכלים ליום אחד, קדשים קלים נאכלים לב' ימים, קדשים קלים הנאכלים ליום אחד כש"כ שהוסיפו להם קדושה. אמרו לו אם מקיימין אנו אותה מוציאין אנו שם רע על הראשונות, שהיו אומרים טמאות היו. גזרו עליה ושפכוה.

והנה דברי ישמעאל בן פיאבי צ"ב דאכתי התקנה לעשותה בטב"י להוציא מליבן של צדוקים היתה קיימת ומה ראה להוציא עצמו מקיום התקנה. ועיין חזו"א (פרה ו' סק"ד) שכתב דודאי הוי צדיק גמור כדאיתא בפסחים נ"א יומא ט' ושם ל"ה ב' קרי ליה רבי ישמעאל. והא דעשה במעורבי שמש קסבר שאין קפידא בדבר. ואכתי צ"ע אמאי לא חשש לתקנת חכמים, וצ"ל דבשוגג נעשה כן. עכ"ד. מיהו צ"ע טובא איך היה שוגג בדבר כ"כ מפורסם, וביותר אמאי לא הודיעוהו חכמים שהוא שוגג בענין כ"כ חשוב, ומה ששפכו האפר היה רק שלא להוציא שם רע על הפרות הראשונות.

עוד יל"ה"ק מהא דתנן (ברכות י' ב') אמר ר"ט אני הייתי בא בדרך והטתי לקרות כדברי ב"ש וסכנתי בעצמי מפני הליסטים, אמרו לו כדאי היית לחוב בעצמך שעברת על דברי ב"ה. ובגמ' שם תני ר' יחזקאל עשה כדברי ב"ש עשה, ורב יוסף אמר עשה כדברי ב"ש לא עשה ולא כלום, ורב נחמן בר יצחק אמר עשה כדברי ב"ש חייב מיתה דתנן כדאי היית לחוב בעצמך שעברת על דברי ב"ה, ע"כ. ויל"ע דהכא נמי כיון שכבר עשה במעורבי שמש אמאי לא מצינו שהסתכן בכך ולא אמרו לו חכמים לישמעאל בן פיאבי שהוא ראוי לחוב בעצמו דהא לנהוג כדברי הצדוקים ודאי חמיר טובא מלחוש לדברי ב"ש.

1. ולכא' י"ל דהתם לדברי ב"ה אין שום מעלה בזה שקורא ק"ש בשכיבה כיון דקרא דבשכב מתפרש בזמן שכיבה ולא בפעולת שכיבה, א"כ כשר"ט החמיר היינו שרצה לחוש לדברי ב"ש, הלכך אמרו לו דמתחייב בנפשו, אבל גבי ישמעאל בן פיאבי מאי דבעי למעבד בהערב שמש לא משום שרצה לחוש לדברי הצדוקים אלא שגם לדברי הפרושים ודאי שיש בזה מעלה גדולה וכמו שהאריך ישמעאל ב"פ להוכיח דאיכא תוספת קדושה באכילת קדשים קלים ביום הראשון דוקא, וכן לפני מן הקלעים. ואף חכמים מודו בהא דכל מה שהוסיפו הידורי טהרה בעשיית הפרה הוי משום שזלזלו בה לעשותה בטב"י. מיהו בכך רק מתחזקת הקושיה אמאי לא השיבוהו הסיבה האמיתית דגזרו לעשותה בטב"י להוציא מליבן של צדוקים.

2. ושמא י"ל דודאי ישמעאל בן פיאבי ידע מהתקנה לעשותה בטב"י ופשוט שלא רצה לעקוף התקנה, אלא כיון דעשה שתי פרות, עשה האחת בפירסום ובטב"י להוציא מליבן של צדוקים וזו הפרה המוזכרת במתני', ורק את הפרה השניה חפץ היה לעשותה בצניעה ממש ואז יוכל להרויח לעשותה בהידור במעורבי שמש כיון שלא ידעו מכך, ואת להוציא מליבן ש"צ כבר קיים בראשונה שעשאה בפירסום. מיהו לשון התוספתא משמע שאת הראשונה עשה במעורבי שמש ואת השניה בטב"י. עייל"ק איך שייך לעשות פרה אדומה בצניעה הרי צריכה להשחט בהר המשחה כנגד בית קדש"ק וביום ולהעלותה ע"ג מערכה גדולה של עצים וכל זה ל"ש לעשות בצניעה. ועו"ק דהא אפר הפרה צריך להתחלק לכל המשמרות (פרה פ"ג מ"א) ובתוספתא תניא דמהמשמרות היה

מתחלק לכל ישראל להוות ממנו, ואיך כל זה ישאר בצניעה.

3. וע"כ צ"ל דזכה ישמעאל בן פיאבי שהיו שתי פרות אדומות באותו זמן. וכשבד"ק קו שהן כשרות עם השלמת כל ההידורים נקנו תרוייהו מתרומת הלשכה (שקלים פ"ד מ"ב) ועכשו איכא קמן ב' פרות אדומות מהודרות. ולכן חשב ישמעאל בן פיאבי דמהשמים זימנו לו הזדמנות פז לעשיית הפרה עם כל ההידורים. את הפרה האחת יעשה בטב"י ובפירסום גדול, כדינה. ואת הפרה השניה יוציא ויעשה בהצנע. ולא שיעשה בהצנע את הפרה שהרי ל"ש לעשות כן בפרה שהרי נלקחת מכספי הציבור וגם כל מעשיה בפירסום. אלא בהא דתנן (פ"ג מ"ז) שמתמאין את הכהן השורף את הפרה, איז לפי הרמב"ם בפירושו ובהלכותיו (פ"א הי"ד) ורש"י (חגיגה כ"ג א') חישב שיבוא להסכמה עם המטמא שיעשה כאילו מטמאו. ולדעת הר"ש והרא"ש שהטמאה היתה ע"י שסומך עליו מי שאינו טהור לחטאת י"ל שסיים עמו שישמור על עצמו טהור לחטאת. ולמאי דחשב שיוכל לעשות השניה בהצנע בטהרה, איז גם האפר שיתחלק יהיה האפר המפורסם ודרך אגב יתלווה גם האפר הנוסף ולא יעורר תשומת לב, וכפה"נ כמעט עלתה בידו, אלא שהיה מי שראה אותו וכך נודע לחכמים דעשיית הפרה הנוספת היתה במעורבי שמש.

4. ולכאורה בהכי יתבאר הא דתניא [ספרי זוטא פ' חקת] דהלל העיד שראה את יהושע בן פרחיה שורף פרה אדומה, ויל"ע דלא מצינו שיהושע בן פרחיה היה כהן גדול, ועו"ק היאך הלל ראה אותו והא הלל היה הרבה דורות אחריו ולא יתכן שראה אותו, ומבאר הגר"א דהוי כתיב ראשי תיבות יב"פ, והמעתיקים פיענחו יהושע בן פרחיה, אולם האמת היא דהכוונה לישמעאל בן פיאבי עכ"ד. ולכאורה יל"ה"ק הרי הוי משנה מפורשת דישמעאל בן פיאבי עשה פרה אדומה, ומאי אתא הלל לאשמעינן, ולהנ"ל י"ל דהלל העיד על הפרה הנוספת שעשה ישמעאל בן פיאבי וכתוספתא הנ"ל, וכיון שלא השתמשו בה אלא שפכוה, לכך הוצרך להעיד על עשייתה. ואכתי לשון 'אני ראיתי' קשה דהא הפרה היתה נעשית בפירסום וכולם ראו אותה. ולהנ"ל אתי שפיר דפרה זו שונה מכולן בזה שבמיוחד נעשית בצניעה, והלל אומר שהוא זה שראה אותה אף שנעשית בצניעה.

5. מיהו אכתי לשון התוספתא צ"ע, מה הוצרך ישמעאל בן פיאבי להוכיח שיש מעלה בעשיית הפרה במעורבי שמש, והא ודאי כו"ע מודו בזה וכדחזינן מהסלסור לים המיוחדים שתיקנו בפרה, בגלל שזלזלו בה לעשותה בטב"י. וביותר קשה דהא להדיא מבואר בקרא ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים, ש"מ דאין טהרתו נגמרת אלא בהערב שמש, וקודם לכן הרי הוא טמא ואסור בביאת מקדש ופוסל תרומה מדאורייתא, ואמאי הוצרך ישמעאל בן פיאבי לראיות רחוקות כל כך.

6. ושמא י"ל דהנידון הוא באופן שבדבר הנפעל, דהיינו האפר פרה אין בו דרגות של אפר מהודר יותר או פחות מהודר, דכיון דטב"י כשר איז האפר של אותה הפרה הרי הוא כשר ומהודר. וע"כ צ"ל כן, דלא מסתבר שבשביל להוציא מליבן של צדוקים איז יסוד הטהרה של כלל ישראל יהיה רק בדיעבד, ולא מצינו שחזו"ל יעשו כן. וכל מה שישמעאל ב"פ רצה להרויח זה בבחינת קיום המצוה של הגברא המקיים את המצוה. ובהא אייתי יב"פ דקדשים קלים אף דמצד עצם אכילת הקרבן הוא נאכל בכל העיר ולשני ימים, מ"מ יש הידור למי שמקיים מצות האכילה לאכול ביום הראשון ולפנים מן הקלעים, וכפה"נ הסכימו לדבריו ורק כדי שלא להוציא שם רע על הראשונות, כלומר שיבואו לחשוב שאין ההפרש רק בגברא אלא בעצם העשייה, לכך שפכו האפר.

בשעה שמראין אותו לעולי רגלים, אבל ע"ג המזבח הרי אין דרכו של זר לעלות ע"ג המזבח כמבואר ביומא מ"ה א' וכי תעלה על דעתך שזר קרב לגבי מזבח, ולכן לא חששו שיגע בהם ע"ה, אמנם ברש"י בחגיגה כ"ו א' ד"ה ואומרים מבואר שהזהירו את הכהנים ע"ה ברגל, וא"כ ע"כ ס"ל שחששו אף מפני כהנים ע"ה.

ולכא' י"ל טעם אחר שלא יטמאו הספלים כיון שהיו נקובים כדאיתא בסוכה שם וא"כ י"ל שנקבו בכדי טהרתן, ע"י כלים פי"ד מ"א, ואף שאם התקינו מתחילה לכך מקבל טומאה, י"ל שנטלו ספלים של כסף שלא נעשו מתחילה לכך ונקבו אותן בכדי טהרתן ושוב אין מקבלים טומאה.

בכבוד רב בברכת ומלאה הארץ דעה וגו'

הרב שמעון הכהן ארנטרובי

לכבוד מערכת הגליון הנפלא אהלי טהרות,

בגליון 19 הובאו דברי מרן הגר"ד לנדו שליט"א שהוכיח שהספלים של כסף שהיו ע"ג המזבח אינם מקבלים טומאה מהא דלא הזהירו עליהם ברגל שלא יגעו בהם כמו שהזהירו שלא יגעו בשלחן, אע"כ שאין מק"ט, וביאר הטעם משום שהם משמשים עם הקרקע ונחשבים כגופו של מזבח.

ויש להעיר דהנה הריטב"א סוכה שם הביא בשם רש"י [ואינו ברש"י שלפנינו] שהספלים לא היו מחוברים למזבח, וא"כ לפ"ז צריך טעם מדוע לא יקבלו טומאה.

ואמנם י"ל דהריטב"א יפרש שבאמת הספלים מקבלים טומאה אלא דמ"מ לא הזהירו עליהם כיון שהוצרכו להזהיר על השלחן רק לעולי רגלים ישראל, וכמו שמשמע ברמב"ם הל' מטמאי מו"מ פ"א הי"א שחששו שיגעו בהם ע"ה

(אע"ג דא"א לצמצם) משום דהוי כעין ס"ס, שמא עומד מרובה, ואפי' כי הדדי נינהו שרי, דא"כ גם בתנור יהיה טהור מה"ט, וע"כ דהוי ס"ט ברה"י דטמא א"כ גם בטבלא כן וע"ע, עכ"ד הגרעק"א.

ויעוי' בס' חידושי ר' שלמה (חולין סימן ח') דדן בדברי הגרעק"א ד"ל דהכא לא אמרין דס"ס ברה"י יהא טמא, דהטעם דס"ס טמא ברה"י היינו משום דאמרין גבי ס"ט ברה"י ספק כודאי, [וכש"כ התוס' בב"ב (נ"ה ע"ב) דכיון דלא אזלי' בתר חזקה לא אזלינן בתר ס"ס, והטעם משום דאמרין ספק כודאי ולכן גם בס"ס טמא], וא"כ בגוונא דאין הדבר יכול להיות, כמו שני נזירים ברה"י דאחד מהם נטמא ולא ידעין הי ניהו, דלא אמרי' שיהיו שניהם טמאים כודאי מדין ס"ט ברה"י, כיון דא"א להיות ששניהם נטמאו ול"א ספק כודאי בכה"ג, כש"כ התוס' ריש נדה ובעו"ד, בכה"ג צ"ל טהור בס"ס, ולכן הכא בס"ס לא אמרין ס"ט ברה"י טמא, ולפ"ו כתב ליישב קושיית הגרעק"א ד"ל דבתנור דאיכא גומות ל"ה ס"ס דחשיב חד ספק כודאי ליכא מע"מ, משא"כ טבלא דהוי ס"ס טהור כיון דא"א להיות, יעוי"ש היטב בכ"ד הנפלאים.

אמנם יש לדון בדבריו ד"ל דאין כוונת התוס' בב"ב דלא אזלינן בתר ס"ס משום דהוי ספק כודאי, אלא דכמו דלא אזלי' בתר חזקה ברה"י ה"נ לא אזלינן בתר ס"ס לטהר, וגם בגוונא דל"ה ספק כודאי נמי לא אזלינן בתר ס"ס לטהר, (עיין מש"נ בזה בס' משנת טהרות פ"ו מ"ד, ובשלמי יוסף חולין סימן י"ד באור), ועוד, דברמב"ם לא הוזכר כלל הך דינא דבא"א להיות לא אמרין ספק כודאי, [ועיין אבי עזרי' פ"א משגגות ה"ו (חמישיאה) דביאר דלדעת הרמב"ם דס"ט ברה"י ל"ה מדין הכרעת המאורע לומר שהיתה טומאה אלא הלכה מיוחדת לטמא הספק שברה"י, לפ"ו גם בא"א להיות איכא דינא דס"ט ברה"י או ברה"ר, ואכ"מ].

וביישוב קושיית התיו"ט מ"ש תנור מטבלא לשיטת הרמב"ם דבחרס איירין הכא, נראה דמדברי הרמב"ם מבואר דשורש החילוק הוא בין תנור לשאר כ"ה, והביאור הוא דבכ"ח כל זמן שאינו ניכר שהוא רוב חשיב שבירה, ולכן בנחלק לשנים טהור, משא"כ בתנור דאי"ז מדין טומאת כלים אין טהרתו בשבירה, אלא בנתיצה, (ועיין רמב"ן עה"ת פר' שמיני ובמש"נ בזה לעיל פרק ה'), וא"כ בזה י"ל איפכא, דכל זמן דל"ה מיעוט עדיין ל"ה נתיצה, ולכן בנחלק לשנים טמא, וזהו כוונת הרמב"ם לחלק בין תנור לשאר כ"ח, דבתנור דינו כנתיצה, וכ"ח דינו כשבירה. [אמנם הא מבואר בגמ' דאם הוי שוין טהור, ולכן צ"ל דאין הגדר בתנור דצריך שיהא מיעוטו אלא הגדר דכ"ז דיתכן דהוי רוב אכתי ל"ה נתיצה. ודוק].

ועיין בחזו"א (בהוספות בסוף טהרות למס' כלים) דשקו"ט בדברי הגרעק"א דצ"ע אם הוי ס"ס כה"ג [וצ"ב מ"ש מ"ש התוס' עירובין ד"ו ובכורות י"ז לגבי פרוץ כעומד דחשיב ס"ס, ואפשר דשם הוי ב' דינים, א' עומד כפרוץ וב' עומד מרובה ולכן הוי ס"ס, וכש"כ שם בחי' הגרי"ז דתרי טעמי נינהו עומד כפרוץ ועומד על הפרוץ, ומשא"כ כאן הוי חד דינא], ועוד ד"ל דלא אמרין ס"ס כה"ג כעין שכתבו התוס' נדה כ"ט ע"א [והיינו דא"א לטהר שניהם ע"פ ס"ס, ועיין חידושי ר' שלמה חולין סי' ח' מש"כ בזה]. ועוד עמד החזו"א דלא שייך כלל לדון בזה ס"ט ברה"י כיון דהוי ספק דאבד"ל דטהור אף ברה"י, ואין זה חשיב בא ביד"א לומר דיהא כספק שיש בו דעת להשאל, דאין השבירה גופה גורמת הטהרה אלא המציאות דהוא שבור דאינו ביד"א אלא ממילא.

עוד יש לדון כאן, דאם הספק הוא האם הכלי ראוי לקב"ט, א"כ לא חשיב ספק מגע, ולא אמרין בזה כלל הדין דס"ט ברה"י טמא, מדלא הוי דומיא דסוטה, וכש"כ החזו"א בטהרות (סי' ד' סק"ג) דכלי שהוא ספק אם נגמ"מ והוכשר לקב"ט, ל"א בזה ס"ט ברה"י טמא, ועיין בתוס' הרא"ש (בחולין דף ל"ו) גבי ספק הוכשר לקב"ט דל"א בזה ס"ט ברה"י טמא, [ועיין בס' זכר טוב סימן י' אות ב' מש"כ בזה].

ובעיקר מוח' דר"ג ורבנן, עיי"ש בחזו"א שצידד ד"ל דמחלוקתם דהכא היא כשאר מחלוקותיהם (בכסוי טני ובתלוי מגרדות) דר"ג ס"ל דגם במיעוט משתמשין חשיב כלי אלא דנטהר משום פנים חדשות ולכן במע"מ טמא, ורבנן ס"ל דרק בנשאר רוב משתמשין בו, יעוי"ש בכ"ד.

משנה ז'

בענין מטבע אם חשיב כלי לקב"ט

א] דינר שנפסל והתקינו לתלותו בצואר קטנה טמא, וכן סלע שנפסלה והתקנה להיות שוקל בה טמאה.

וכתבו התוס' בפרק הזהב (דף נ"ב ע"ב, הובא בתיו"ט) : אם צריכה מעשה כמו חתוך א"ש נדקט התקנה דמידי דמחוסר מעשה אין טמא במחשבה, ואי אינה

צריכה חתוך הוי התקנה ל"ד דכל הכלים יורדין לטומאתן במחשבה, עכ"ד. וצ"ל דברישא פשיטא דבעי תיקון ומעשה דהיינו נקיבה, דבלא"ה הא אין ראוי לתלותו, ולכן דיברו התוס' רק על הסיפא בסלע שייחדו למשקל. ובמשנה אחרונה העיר עמש"כ התוס' דאפשר דל"ב התקנה מוקיי"ל דכל הכלים יורדין לידי טומאתן במחשבה, וכתב דלכא"ו אינו ענין לכאן, דכל הא דמהני יחוד היינו דוקא בדבר שהוא כלי אלא שאינו מק"ט כגון תכשיט בהמה, בזה סגי יחדו לאדם, אבל מטבע דל"ה כלל כלי י"ל דלא סגי יחדו ובעי מעשה.

בגדר כלי בחליפין, אי שזה לכלי דטומאה

ב] והנה מבואר במתני' דדוקא בנפסל והתקינו מק"ט אבל מטבע שלא נפסל או בלא התקינו אין מק"ט. וראיתי בס' באר יצחק (חו"מ סי' ה' ענף ב') ובחי' הרי"מ (חו"מ סי' פ"ח) שהקשו על מש"כ התוס' בפרק הזהב (דף מ"ה ע"ב) ובקידושין (דף כ"ח ע"א) בהא דאיכא למ"ד דמטבע דנעשה חליפין, הגם דלקנין סודר בעינן כלי דווקא (והנה רש"י שם פירש דהך מ"ד באמת ס"ל דלא בעי כלי בחליפין, אך התוס' חלקו ע"ד ופירשו דהטעם דמהני מטבע לק"ס הוא) כיון דראוי לשקול בו משקולות וראוי לתלותו בצואר בתו, והביאו בשם י"מ שחשוב כלי לפי שיוצא בהוצאה, וע"ע הא לגבי שם כלי לענין קבלת טומאה בעי שיפסל ויתקינו לתלותו, ואיך מהני לחליפין ראוי גרידא, וכן מה שיוצא בהוצאה, והוכיחו מזה האחרונים הנ"ל דע"כ הא דסגי במה שראוי להיות כלי נאמר רק לענין חליפין, ויעוי' לשון התוס' בקידושין דכתבו דהוי כעין כלי.

והוסיף שם בחי' הרי"ם להוכיח כן מהא דחזי' דבהמה מהני לחליפין, יעוי"ש ברש"י ותוס' בקידושין (כ"ח ע"ב) אע"ג דל"ה כלי גמור, וכבר כ"כ בתוס' הרא"ש שם ע"ד התוס' דבהמה מהני לחליפין כיון שמשתמשים בהם והוי דומיא דנעל, והוסיף דהא מטבע חשיב כלי לענין חליפין אע"ג דלא חשיב כלי לענין טומאה עד שיתקנו. [והיא הוכחת האחרונים הנ"ל דחלוק כלי לקב"ט מכלי לענין חליפין].

ובבאר יצחק שם ביאר דהגדר הוא דלענין חליפין סגי במה שראוי להיות כלי, ולכן כתב בדגד גע"ג מהני לחליפין בכל בגדים אפי' בשל עשירים דאינם מק"ט אלא אם יש בהם שלשה על שלשה טפחים, כיון דראוי ע"י יחוד, [ועי"ש שהוסיף דרש"י הנ"ל דפליג על התוס' וס"ל דמטבע ל"ה כלי, היינו משום דס"ל דלא סגי במה שראוי להיות כלי, והוסיף דכן נראה משיטת רש"י בזבחים (דף צ"ד) דגם פחות מגע"ג מק"ט ע"י יחוד, וע"כ דלא מהני מה שראוי ליחד, דאל"כ לא הוה בעינן שיעור בבגד לק"ס, כיון דגם שיעור כ"ש ראוי לייחד לענין טומאה ושפיר חשיב כלי, אע"כ דלא סגי במה שראוי לייחד גרידא]. אך י"ל גדר אחר בהא דמציינו דדברים שאינם מק"ט מ"מ עבדי חליפין, דלענין חליפין אי"צ כלי דוקא, דמדילפי' ליה מקרא דשלף איש נעלו א"כ סגי שיהא בר תשמיש דומיא דנעל.

ויעוי' בכס"מ (פ"ה ממכירה ה"ו) שכתב בחד תירוצא דדין כלי לענין חליפין הוא דבר שהוא כלי לענין טומאה וטהרה, והוא כמבואר ברש"י דמטבע הוי כפירי לענין חליפין, [וכ"ה לשון הסמ"ע סימן קצ"ה ס"ק י"ב] והראוני בס' משמר הלוי ב"מ סי' י"ח שדן לפ"ו אם מהני קנין חליפין בעט דל"ה כלי לקב"ט עיי"ש, אמנם מהא דכתב הרמ"א שם ס' קצ"ה סעיף ב' דבהמה נעשית חליפין מוכח דתליא בדבר שמשתמשין בו וא"צ כלי לקב"ט, וא"כ לכא"ו כ"ד דמשתמ"ש שין בו יחיד לחליפין,

והנה בחי' הרי"מ שם כ' ליישב בזה קושיית הקצה"ח (סי' פ"ח סק"ג) ע"ד התוס' דמטבע מיקרי כלי לפי שראוי לתלותו בצואר ולשקול בו, דאם כן אמאי בעי לשבועה שיעור שתי מעין הא קיי"ל יצאו כלים למה שהן, ומטבע כלשהו כבר חשיב כלי. וכ' החי' הרי"מ דכ"ד התוס' אינם אלא סברא בחליפין, אך לענין שבועה בעי דוקא כלים.

וראיתי שכבר רמז לזה הנתיבות (שם סי' פ"ח סק"א) שכ' דשאני חליפין מדחזי' דמהני אפי' תפס מקצת הבגד דכמאן דפסיק דמי, אע"ג דלכל מילי לא מהניא האי סברא להחשיב מקצת הבגד ככלי, וכן הוכיח עוד מבמה, דחלוק חליפין משאר מילי כקידושין ושבועה דבהם בעי' כלי חשוב דוקא. אך במשובב נתיבות שם השיב דאין לחלק בין ק"ס להודאה ושבועה, ומה דהוי כלי בזה ה"ה בזה.

ולפ"ד הקצה"ח צ"ע, דהא ע"כ לענין קב"ט אין סתם מטבע חשוב כלי ואינו מק"ט, כדמוכח במתני'. וצ"ל דס"ל להקצה"ח דלעולם בעצם השם כלי גם מטבע בכלל, ורק גרע בשם כלי מעשה דאינו עומד לשימוש. ולפ"ו יש לדון במש"כ במשנה אחרונה לתמוה עמש"כ התוס' בב"מ דסגי יחדו במחשבה, הא

שיעור דבר ש

הערות ממרן הגר"ד לנדו שליט"א

אי בהמה חשיבא כלי

(13) לכאור' כוונת הרא"ש דמושג כלי לחליפין אינו כענין כלי בעלמא, אלא כל דבר העשוי או עומד לשימוש מתמיד של האדם חשיב כלי לענין חליפין, וראי' ממטבע דאע"ג דל"ה כלי לטומאה, מהני לחליפין, וטעמא כיון שעומדת לשימוש של האדם, ומייתי ראי'ה דאינה כלי מטומאה, אבל בהמה א"צ לזה שאינה כלי מקבלת טומאה וגם לא שייך בה בכלל ענין כלי, ולענין חליפין הכל תלוי בזה שעומדת לשימוש ובה שוה למטבע.

(14) ועיין מכלי אבן (וכ"ח) ולע"כ. מיהו כל הנדון בזה בבהמה שתקבל טומאה דמדרס הוא ענין מתמיה לכאור'.

(15) אין זו דרך לימוד ועי' בכתוב למטה (הערה הבאה).

(16) בר"ש מובא בשם ערוך דהוא עץ, ובכת"י כתב דלא יתכן דהוא של עץ וא"כ תמוה פירוש הערוך, ועיין רא"ש דמייתי הערוך דהוא כלי לחתוך, וכנר' דס"ל דט"ס הוא בערוך.

(17) אולי רק לתכונה, [ומכלל דכ"ע מק"ט לאו אמימרא דר"נ קאי אלא אסוגי' שם] וצ"ע שם בסוגי' ובמפ' ול"ע וכו' לפו"ר.

דחולין, כלומר דאמרינן התם דגולמי כלי מתכות טהורים וגולמי כלי עץ טמאים, מ"ש הני ומ"ש הני, ר' יוחנן אמר הואיל ולכבוד עשויים, ר"נ אמר הואיל ודמיהם יקרים, מאי בינייהו איכא בינייהו כלי עצם, ואזדא ר"נ לטעמיה דאמר ר"נ כלי עצם ככלי מתכות דמו וכו', ונ"ל שרבינו סובר דלא קי"ל כר"נ משום דקי"ל כר"י לגביה, אלא שבא על כלי עצם מטעם אחר, דאע"ג דלכ"ע דמו וכדרי"ח, מ"מ דמו לשל אשכרוע שהוא מין עץ וגולמו טהור, עכ"ד הכ"מ.

ובמל"מ תמה דא"כ היאך אמרינן שם בגמ' א"ב כלי עצם, הא אף ר' יוחנן מודה דגולמי כלי עצם טהורים ומה נפ"מ אם משום דהוי ככלי מתכות או משום דדמי לשל אשכרוע. וראיתי בס' זכר יצחק (ח"ב סי' כ"ו) שכתב ליישב דמיה דבשל אשכרוע כתב הרמב"ם דטהור עד שיתייפה, משמע דרק להך מילתא דחסר צחצוח ומריקה וכיו"ב טהור בשל אשכרוע דהוא חסרון בגוף הכלי, אבל מחוסר אוזן דאין גריעותא בגוף הכלי טמא, דל"ה לגמרי ככלי מתכות שכתב בהו הרמב"ם (פ"ח ה"ב) דמחוסר אוזן נמי טהור, וא"כ נפ"מ בכלי עצם דטהור עד שיתייפה, אבל במחוסר אוזן טמא, משא"כ לר"נ דטהור גם כה"ג, [וי"ל דהוי תרי דיני, דבגלמים ל"ה חסרון בשם כלי אלא בשם כלי מעשה וכש"נ לעיל מ"ו, משא"כ בכלי אשכרוע וכלי עצם דמחוסר תיקון בגופו דהוי גריעותא בעצם השם כלי דידהו, ודו"ק]. ונראה לכאור' עוד בזה, דהנה דעת רש"י בשבת (דף פ"א ע"א) דפשוטי כלי עצם טמאים כדאיתא פ"ק דחולין דהוו ככלי מתכות, והתוס' וכל הראשונים הק' דהתם הלא איירי לענין גולמים, אבל לגבי פשוטין תנן לעיל (פ"ב משנה א') דפשוטי כלי עצם טהורים.

ובפנ"י שם ביאר בשם המגיני שלמה שרש"י ס"ל דמדברנן פשוטי כלי עצם טמאים דהוי ככלי מתכות. והביאור דס"ל לרש"י דלר"נ דאמר דכלי עצם ככלי מתכות משמע דלכ"ד הוי ככלי מתכות, והוא משום דר"נ ס"ל דהדבר המסיים ומייחד את כלי המתכות הוא מה שדמיהן יקרי, וממילא כיון דכלי עצם שוה לכלי מתכות א"כ מדברנן טימאן את הפשוטין ככלי מתכות. ועיין בס' מים טהורים (לקמן פ"ג משנה ו') שדייק מדברי הר"מ בפיהמ"ש דס"ל כשיטת רש"י דלר"נ פשוטי כלי עצם טמאים מדברנן, ולפ"ז נמצא דאיכא נפ"מ בין ר"נ לריו"ח גם בדין פשוטי כלי עצם, דלר"נ טמא מדברנן ולריו"ח טהור, ומתיישב היטב דאיכא בינייהו לענין פשוטי כלי עצם מדברנן.

והנה הרמב"ם (פ"א מכלים ה"י) כ': כל עץ וכלי עור וכלי עצם מקבליהן וכו' מקבלין טומאה מד"ת, אבל פשוטיהן אין מקבלין טומאה אלא מד"ס וכו' וכלי עצם ככלי עץ לכל דבר, הרי דפסק כר' יוחנן דכלי עצם ככלי עץ לכ"ד, וזש"כ כאן הכ"מ דקי"ל כר' יוחנן והוא כש"כ הרמב"ם בפ"א דכלי עצם ככלי עץ לכ"ד, אבל לענין גולמים הם טהורים כשמחוסר יפוי ככלי אשכרוע, וכש"נ.

והראני הרה"ג ר' יחיאל פישוהף שליט"א דברי הגר"א באו"ח (סי' תנ"א ס"ח) לגבי הא דכלי עצם צריכים הגעלה, שכתב הגר"א דהמקור לכך הוא מדברי ר"נ דכלי עצם ככלי מתכות דמי, ומבואר דלר"נ כלי עצם הוי ככלי מתכות (17) לכלי מילי, ומשו"ה ס"ל לרש"י דגם פשוטיהן טמאין מדברנן וכש"נ.

היכא דל"ה כלי כלל י"ל דלא מהני בזה יחוד, דלפמש"נ ע"כ מטבע נמי הוי כלי, אלא דגרע מטעם שם כלי מעשה דלית ביה, וכיון שכך ודאי מהני מחשבה, כמו שאר מילי כתכשיט בהמה וכיו"ב דהוי כלי רק אינו מק"ט, וסגי מחשבה להורידו לתורת קבלת טומאה.

והנה במש"כ התוס' רא"ש לכאור' דבהמה מהני לחליפין אע"ג דל"ה כלי גמור, כמו מטבע דחשיב כלי אע"ג דל"ה כלי לקב"ט, משמע דכוונתו דאע"ג דל"ה (13) כלי לגבי טומאה וכש"כ בהמשך דבריו לענין מטבע, ונראה דר"ל דמיה מוכח דשאני כלי לענין טומאה. וצ"ב היכא אשכחן דבהמה אינה כלי לקב"ט, ואפשר דכוונתו ליישב הא דבהמה אין (14) נטמאת במדרס, דיעוי' בקה"י טהרות (סי' מ') שהעיר דכיון דלמדרס קאי אמאי אין הבהמה טמאה מדרס, [ומזה הוכיח דאיכא דין טהרה על בע"ח, דבע"ח אין מק"ט, ותמה שם ע"ד הסוברים דמה דבע"ח אינם מק"ט היינו משום דל"ה אוכל, דא"כ אמאי לא יטמא מיהא משום מדרס]. ואפשר דלזה כיוון התוס' הרא"ש דגם לענין מדרס תליא דין הטומאה בשם כלי, וכש"כ בפיהמ"ש (פ"ב מ"ג), ולכן בהמה דל"ה כלי אין נטמאת במדרס. אכן אפשר דפשוט ליה בסברא דבהמה ל"ה כלי (ואין כוונתו להוכיח זה מדיני קב"ט כדהוכיח במטבע).

משנה ח'

האולר והקולמוס והמטוטלת, והמשקלות והכורים וכו', טמאים. עיין במשנה אחרונה שהעיר דלא אתפרש בכל הני מאי קמ"ל דמקבלין טומאה, דהא כלי מעשה ניהו ולמה יגרעו איפוא מכל הכלים. וכתב דמלשון הרמב"ם נראה דהחידוש הוא דחשיבי כל הני כיש להם שם בפנ"ע. וגם ע"ז העיר דידוע שהוא כן, ותו דמ"ש הני האיכא טובא. והוא עצמו כתב דל"ל דהחידוש דבכל הני מטמאין אע"ג דהוי גלמי כלי מתכות דאין מק"ט, ושאני הכא דאין דמיהן יקרים ואין מקפיד עליהם לצחצחם, וע"כ תיכף משעה דחזו למלאכתן מיד טמאים. ומה"ט תני בהמשך המשנה דין גלמי כלי עץ.

והנה יעוי' בדברי הר"ש שלהי מכילתין (פרק ל' מ"ד) דהביא תוספתא דאולר וקולמוס ומטוטלת וכו' של זכויות טהורין, וכתב דכל הנך שנויים לעיל פ"ב מ"ח, אלא דהתם טמאים דבשל עץ מיירי והכא בשל זכויות וטהורין (ולפ"ז מבואר נמי הא דתני להלן במתני' דיני גלמי כלי עץ, דאיירי הכא בכלי עץ), ומבואר דפירש דמתני' בשל עץ מיירי, וא"כ איכא חידוש גדול (15) דכל הני טמאים גם בשל עץ, אע"פ שהם פשוטים ובעלמא פשוטיהן של כ"ע טהורים. אלא דבאמת טעמא בעי מאי שנא הני. ואפשר משום דחשיבי כמשמשי אדם ומשמש משמשי אדם, אלא דצ"ע לפי זה, אמאי תנן לה הכא בפרקין דדיני כלי מתכות, ועי' בחזו"א (סי' ל"ד ס"ק ט"ז) שכתב דהוא ט"ס בר"ש וצ"ל בשל מתכות, וכ"ה בפ"ה הר"ש כתי" (16), ולפ"ז צ"ל כש"כ המשנ"א דהחידוש הוא דגם בשלא נגמרה מלאכתן עדיין והם גולמים, נמי טמאים. וכל גולמי כלי עץ טמאים, חוץ משל אשכרוע.

בענין כלי עצם

הרמב"ם (פ"ה מכלים ה"א) כתב: וכל גולמי כלי עץ מקבלין טומאה חוץ משל אשכרוע שאין הכלי ממנו חשוב כלי עד שיתייפה, וקרוב בעיני שכלי עצם ככלי של אשכרוע ואין גולמיהן מקבלין טומאה, עכ"ל, ובהשגות כ' הראב"ד: זאת הקורבה לא ידעתי מאין בא לו, שהרי פירשו בו טעם מפני שמחוסרין שליקה וממרים את מה שבהם פירוש מה שבהם מר, ואין זה הענין בכלי עצם, [ועיין ביש"ש חולין פ"ק סימן כ"ה שכתב בזה"ל: והנה מה שהשיג שאינו דומה וכו', הרמב"ם היה חכם גדול בענין הדמיונות והטבעים והציורים ולבו ראה מה שלא ראו אחרים], והוסיף הראב"ד ואי ס"ל כר"נ דאמר במס' חולין גולמי כלי עצם כגולמי כלי מתכות דמי, לימא הכי ול"ל לדמויניהו לאשכרוע שהוא כלי עץ וכו', יעוי"ש בדבריו.

ובכ"מ כתב ע"ד הראב"ד ומ"ש ואי ס"ל כר"נ דאמר בספ"ק

נערכים לגל ההדבקה החוזר...

יענקי ושלווימי הוכרזו כחטעות של השנה!!! כשאמא העלתה את המוצרים של פסח לבוידם... אבא ביקש מומנה שתכתוב לשנה הבאה שצריך לחשוב טוב טוב האם לקחת אותם לבית המקדש לעליה לרגל...

מעשה שהיה כך היה: יענקי בן שלוש... ושלווימי בן שנתיים... השנה אבא החליט שמעלים אותם לירושלים!!! כן... יענקי כבר יודע לאכול כזית צלי בכדי אכילת פרס... אז הוא כבר ממש יכול לאכול קרבן פסח... ושלווימי בן השנתיים אמנם לאכול כזית הצלי הוא עדיין לא יכול... אבל לאחוז בידו של אביו ולעלות לירושלים להר הבית... את זה הוא כן יודע... אז גם אם לקרבן פסח הוא לא שייך... אבל הוא בתורת קרבן ראיה וחגיגה... אם ככה: למה לא להעלות אותם לירושלים למצוות חינוך...??

האמת היא שאמא קצת הסתייגה... אני לא בטוחה שאתה תסתדר איתם!!! בפרט שאני השנה לא עולה איתך יחד לירושלים כי אני בתוך מלאת 80 יום לשושי שלנו... אז לעלות לבד יחד איתם... נראה לי שזה קצת הימור... אבל אבא התעקש!!! מה לא עושים בשביל לקיים והגדת לבנך... וקדימה... עולים...

העליה לירושלים הייתה גיוואלדיג... אבא ישב וסיפר ליענקי ושלווימי סיפורים על יציאת מצרים... הדרך הייתה מאוד מעניינת... וכשהתחלנו להתקרב לירושלים אבא הסביר ליענקי ושלווימי... שמעכשיו עד קרבן פסח אין שום טיולים!!! שום חגיגות... עכשיו אנחנו נמצאים במפלס המתח הכי גבוה שיש!!! נגיעה הכי קטנה שלא במקום... דריכה על משטח לא סטרילי ובדוק ואנחנו עלולים להפסיד קרבן פסח... יענקי ושלווימי הפנימו את המסר והבינו שאבא הולך עכשיו להיכנס לבידוד עד לאחר קרבן פסח...

וב"ה חסל סידור פסח כהלכתו ככל משפטו וסידורו... מחצות לילה של ליל הסדר כבר התחילו לנשום לרווחה... העקומה התחילה טיפה להתיישר... והתחילו ההקלות... עיקר המתח מאחורנו... אבל עדיין... אף אחד לא רוצה עכשיו להיטמא... סוף סוף אנחנו עדיין מחויבים להקריב קרבן ראיה ושלמי חגיגה... ומי שבדיוק עכשיו נטמא טומאת מות זה ממש לא סימפטי... לכן מיד בבוקר של יו"ט ראשון רצנו מהר מהר למקדש להקריב... אבל היה תור מאוד מאוד גדול... ונתנו כבוד למבוגרים שיקריבו קודם לכן לסבא נתנו להקריב ואילו אבא ואנחנו נאלצנו להידחות למחר... אז עוד יום אבא נשאר על גחלים!!!! יענקי ושלווימי התחילו לאבד את הסבלנות... אבא... אנחנו רוצים ללכת לראות את האריות של ארמונות של בית דוד...

אבל לא... לא הסכמתי... מצטער... אני לא לוקח סיכונים... סו"ס אני עדיין לא הקרבת קרבן ראיה... אני עדיין בקבוצת סיכון... אם אתם רוצים תלכו לסבא... סבא כבר לא בקבוצת סיכון... סבא כבר זכה להקריב היום קרבן ראיה ושלמי חגיגה... הוא כבר זכה לעשות חובתו בבית הבהירה... הוא נמצא בקבוצת סיכון פחות גדולה ממני... הוא כבר יכול לצאת מהבידוד... יענקי ושלווימי נגשו לסבא ואמרו לו: אבא לא רוצה לקחת אותנו לטיול כי הוא בקבוצת סיכון... והוא אמר שאתה כבר בסיידר... סבא חיך ואמר: אבא צודק!! אבל לא לגמרי!!! סו"ס אני הקרבת את השלמים רק אתמול בבוקר (ביו"ט ראשון של פסח) והיום יש לי עוד יום שלם לאכול את השלמים... ואני עדיין לא רואה שהבשר הולך להיגמר ואני קצת במתח שישאר לנו נותר... לכן תקראו מהר לאבא ותגידו לו שאני מזמין אותו וגם אתכם ל"משחת אסתר" ולאכילת קרבן חגיגה... אז אמנם אתם לא תצאו ידי חובת חגיגה... (כי חגיגה לא מספיק לאכול כמו שלמי שמחה אלא צריך גם להקריב) אבל לפחות תצאו ידי חובת שלמי שמחה שאין שמחה אלא בבשר שלמים... **סיים סבא והבטיח:** אם תאכלו יפה ולקראת הערב אני אראה שהושגה שליטה על אכילת הבשר... אני בעזה"ש אקח אתכם לטיול...

יענקי ושלווימי רצו מהר לאבא... סבא מזמין את כולנו לאכילת שלמים... הגענו מהר לארוחת צהרים... ואכלנו במרץ... **ואז!!! באמצע הסעודה פתאום הגיע דוד ירוחם...** וניגש לסבא ואמר לו משהו ככה בסוד... סבא משך בכתפו ואמר לו... מצטער... אני לא יכול להבטיח... אמרתי להם שאני אקח אותם... דוד ירוחם ניסה להפציר ולשכנע... וסבא בשלו... מילה זו מילה... הבטחתי להם שאני אקח אותם לטיול... אני לא יכול לחזור ב... **דוד ירוחם ראה שאין מנוס והוא ניגש אלינו:** תקשיבו ילדים חמודים... ניגשתי לסבא ואמרתי לו שמוחר אני מקריב שלמי שמחה ואני מזמין אותו לשמחת חג אצלי באכסניה ולאכול ולשמוח

עם ה'... אבל סבא מסרב!! הוא אומר לי שאי אפשר "לבנות" עליו... כי... כי הוא כבר הבטיח לכם שאם תאכלו יפה ויגמר השלמים (של אתמול בבוקר...) אז הוא יקח אתכם לטיול... ושם הוא כבר לא יודע אם הוא ישאר טהור... נכון אמנם שבזמן האחרון הוכרע בלשכת הגזית שדם נבלה לא מטמא... ומאז כבר לא חוששים ללכת לראות האריות של מלכות בית דוד... (שנכון שנותנים להם לאכול בשר נבילה וכתוצאה מזה יש דם ששפוך על הריצפה ופעם חששו שדם נבלה מטמא כנבלה... עד שהוכרע שלא!!! רק דם השרץ מטמא כבשרו ולא דם נבלה...) אבל עדיין יש עוד כמה חששות נוספים... ותכל'ס... סבא הודיע לי שהיות והוא יוצא איתכם לטיול וככל הנראה לא תספיקו לחזור לפני הלילה וממילא הוא לא יספיק לטבול לפני הערב שמש... ובמצב כזה הוא לא מעז לאכול מחר קדשים!!! (אני יודע שיש כאלו שיתעקשו לא להבין מה הבעיה... מה זה הנערועוע האלו... הרי חז"ל אמרו בפירוש שלא גזרו על הכלים בירושלים וגם עמי הארץ בחזקת טהרה... אז מה כבר יכול להיות?? אז תשאל את התל אביבים שלא מוציאים את האף בימים האלו החוצה למרות שהסיכוי להידבק אם 0.8%... מי שבאמת מבין מה זה קדשים... לא לוקח סיכונים) **דוד ירוחם ניגש אלינו וממש התחנן:** תעשו לי טובה... תותירו לסבא על הטיול הזה!! סבא מצידו סופית הולך איתכם!! הוא לא יחזור בו... צריך שזה יגיע מצידיכם... טוב... הסכמנו... ויתרנו... נגשנו לסבא ואמרנו לו: שאנחנו מוותרים לו על הטיול!!! שלא יקח אותנו... סבא חיך ואמר: יפה מצידיכם... בעזה"ש כשנחזור הבייתה אני אפצה אתכם... כשיגמר פסח ונחזור הבייתה... ואז הסיכון להיטמא לא יהיה כזה משמעותי... אני בעזה"ש אקח אתכם למעמד לקט שכחה ופאה בקציר השדה שלי... **ואנחנו מיד עורבים ליום השלישי של חג הפסח...** היום סו"ס אבא זכה להקריב עולת ראיה ושלמי חגיגה... את השלמי חגיגה סיימנו עוד באותו יום... ועכשיו כבר אין תירוצים... אבא... תקח אותנו לטיול בירושלים... אתה כבר לא בקבוצת סיכון... אבל פתאום אבא התחמק... לא יודע... עזבו... אני לא רוצה... מה קרה פתאום אבא?? מה יש עכשיו???

אתם לא מבינים... נכון... נכון שכבר זכינו להקריב את כל החובות... ואי אפשר להשוות את הסגר שלפני קרבן פסח להגבלות של אחרי קרבן פסח... ואי אפשר להשוות את העקומה שלפני שהקרבנו ראיה וחגיגה לפתיחת המשק שלאחמ"כ... אבל עדיין!! תארו לעצמכם שאני הולך איתכם לטיול... ו... והופה!!! פתאום נגענו באיזה אב הטומאה... (מספיק שאחד מהגירי תושב של ארמון בית דוד שאחראי על הסוסים שיוציאים למחוז סרטבא שמכיר אותי מהתקופה שהייתי מהשלוחין שיוציאים לסוריא... והוא פתאום נותן לי איזה ציפחא על הגב... ובאותו רגע אני נהיה טמא מאומת!!!!) **אתה יודע מה זה אדם טמא מאומת!!!! בתוך ירושלים בעיצומו של רגל???** זה... זה... זה תסלח לי... זה כמו חולה קורונה מאומת שהתגלה פתאום בתוך טיש של 8000 איש בסטמאר... (והדוגמא הרי חיוורת...) נהיה שם הרי חרדת אלוקים... אנשים מתגלגלים מהפרענצ'עס... חצי מהם נכנסים לבידוד... זה ממש ככה!!! ברגל זה נקרא ירושלים נקיה!!! אין טומאה!!! אפילו עמי הארץ שיש להם את כל התסמינים של טומאה... לא טמאים!! לא מדבקים!! החומר לא פעיל!!! אז ברגע שפתאום מגיע איזה טמא מאומת... זה יוצר קטסטרופה לא נורמלית... אין לי כוחות נפש בשביל זה... אין לי כח שקלצקין יסתובב עם הרמקול ויכריז מי שהיה בקרבתו של זלמן שיינס מהר למקווה ולא יאכל בקדשים עד שיעריב שמשו... אין לי כח לכבוד הגדול הזה...

בקיצור: הילדים הבינו שנכון!!!! נכון שהגל הגדול מאחורינו!! נכון שאי אפשר להשוות את המתח שהיה כאן בערב פסח למתח שיש עכשיו... אבל גם עכשיו אי אפשר להקל ראש... תכל'ס: אבא חזר הבייתה עם כאב ראש!!! הטיול הזה הילך עליו אימים כל החג הזה... כל הזמן הוא היה צריך להתחמק מיענקי ושלווימי... ולמשוך אותם עוד קצת... כדי שלא יכריחו אותו להפר את ההוראות הנוקשות של משרד הטהרה והזאה...

אבא חזר הבייתה עם מסקנה די ברורה... כנראה שצריך לתת להם את הזמן שלהם... לא כל אחד מסוגל לעמוד בהוראות המחמירות של הזהירות הנדרשת בשביל להישאר בטהרה... מה שבטוח וכולנו: ההוראות המחמירות של משרד הפנים לא מתקרבים לזהירות שנדרשת מיהודי שרוצה לאכול חולין בטהרה באמצע השנה... וכ"ש כשהוא עולה לרגל... אבל דווקא ברגל עצמו... היו מגיעים ההקלות שכל ישראל בחזקת טהורים... אבל יחי ההבדל הקטן בין הבידוד של הקורונה לבין הבידוד של טהרה!! כשיהודי נכנס לבידוד משיקולי טהרה... יש כאן בשביל מה... יש כאן טהרה... יש כאן יהודי שמתבודד בחדרי רוחו ועולה ומתעלה במעלות קדושים וטהורים... אבל בבידוד של קורונה לא נותר לנו אלא לשהות בחלל הגדול שאין אנחנו יכולים לעלות ולראות ולהשתחוות לפניך... ועל זה נאמר: דיו לעבד שיעמוד באבלו וישראל עושים תשובה וגנאלים... בקרוב ממש.

יצא לאור

מאסף
אהלי טהרות
גיליונות 1-16
מסכת כלים - בבא קמא

בתוספת הקדמות
וגליונות ראשונים בעריכה מחדש.

ניתן להשיג אצל:

משפחת ברמן רח' רמב"ם 9 בני - ברק
משפחת ברמן רח' ראב"ד 31 בני - ברק
משפ' שניידר רח' פנים מאירות 2 ים
למוקדים נוספים
ניתן ליצור קשר בטל: 0548592161

לקבלת הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת מייל:

8592161@GMAIL.COM
כמו כן בכל עניני הגליון ניתן לפנות במייל הנ"כ
או בפסל: 0548592161

מי שביכולתו להשתתף בהוצאות לזיכוי הרבים ניתן לתרום בעמדת קהילות

קופה מס' 8317 תורת הטהרה קטגוריה פנימית 3 אהלי טהרות
וכן בקו הצדקה בשלוחה הנל' 0732757000

"מי שהוא טיפס אומר מי יכול ללמוד כל התורה... כלים שלוש פרקים ותחכם מהו אומר הריני לומד שתי הלכות היום ושתי למחר עד שאני לומדת כולה" מדרש רבה ויקרא פסוק פרשת י"ט

ניתן לשלוח
האריות והערות
במסכת כלים
למדרור
מלחמתה של תורה
עד יום ראשון הבע"ט.

ניתן להשיג את הגליון מידי שבוע:

בני-ברק:
רח' ראב"ד 31 משפ' ברמן
ירושלים:
ישיבת מיר- הרב בצלאל טרוביץ
טל: 0533165655
קרית ספר:
רח' נתיבות המשפט 67 משפ' זכריש